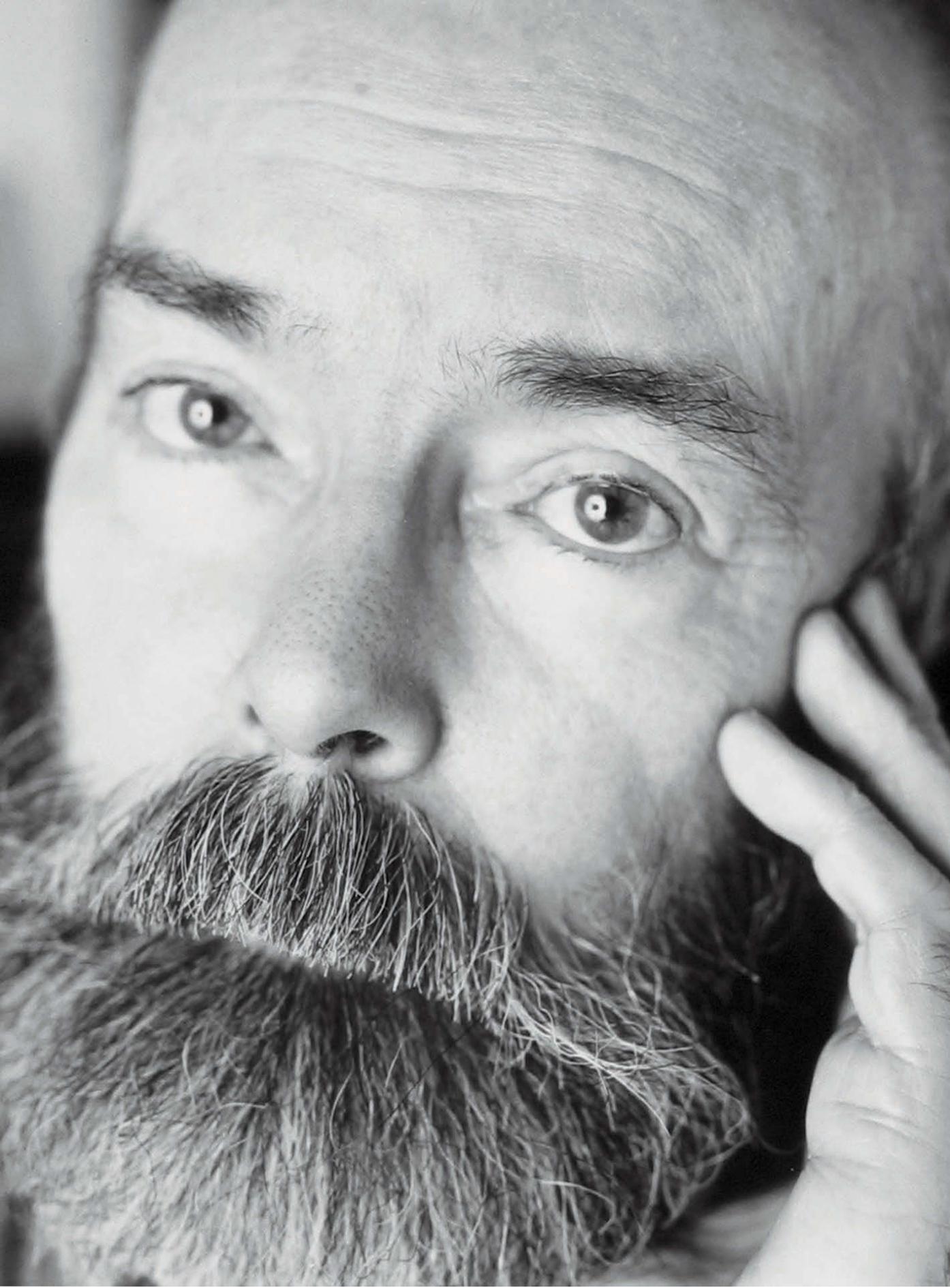


Václav

M E R G L



# VÁCLAV MERGL

Výtvarná a filmová tvorba 1961-1996  
Art and Film Works 1961-1996

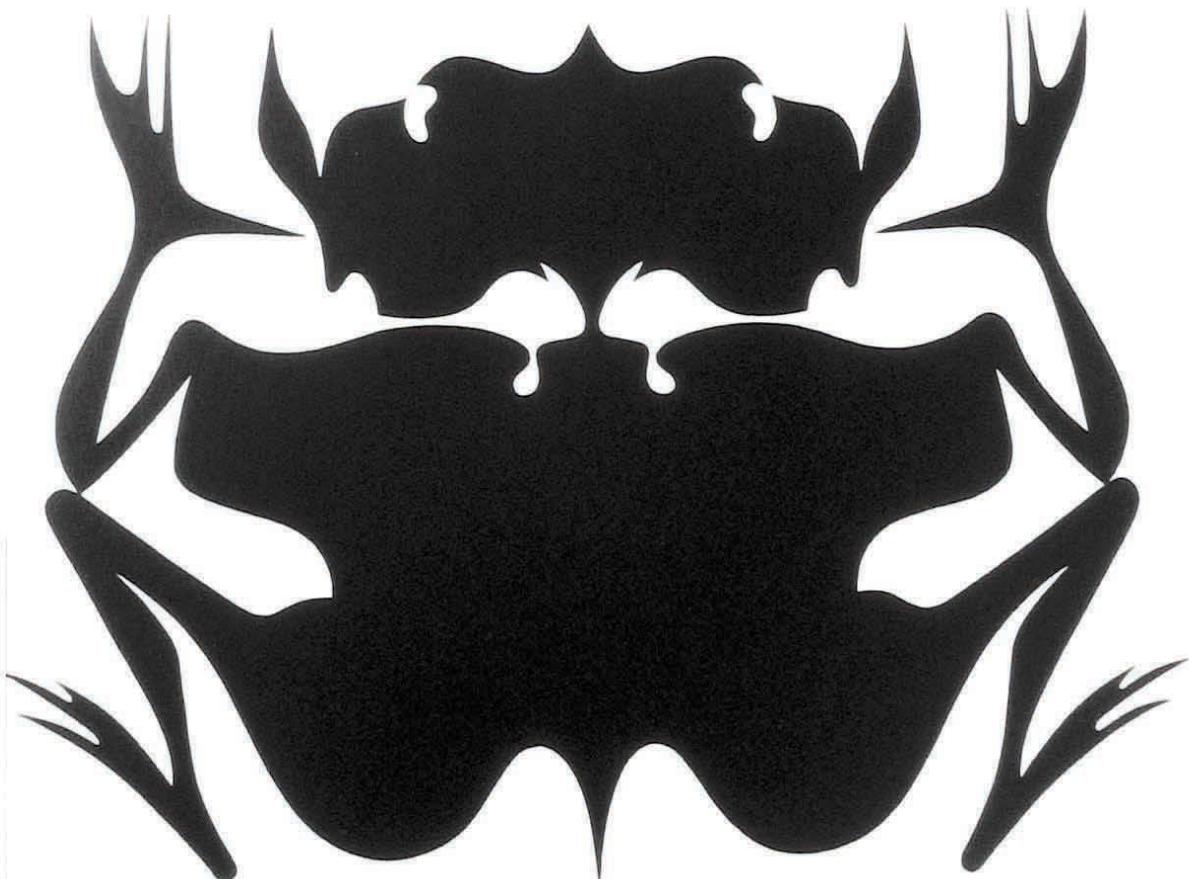
1

Na obálce: Drakobijce, 1974  
Cover illustration: Dragon Slayer  
Photo portrait: Václav Jirásek

# VÁCLAV MERGL

Výtvarná a filmová tvorba 1961-1996

Art and Film Works 1961-1996



**V**eřejnost, zvláště ta dětská, zná v poslední době Václava Mergla z televize jako autora seriálů animovaných filmů pro děti. V říjnu se mohli nejen malí, ale i odrostlejší diváci potěšit sledováním příběhu nazvaného Dobré chutnání, Vaše lordstvo! Panovačný pes poroučí svým služebníkům, aby mu připravili jídlo, které si vybral z kuchařské knihy. Žádané krmě se mu však po sérii karambolů s obstaráváním a vařením nikdy nedostane. Zbývá mu jen bezmocná zlost. Bývalý dětský divák si možná připomene i další Merglovy seriály, jako Sádlik a Hryz (1983), nebo O panence Apolence (1979). Všechny se vyznačovaly jistou náročností, spočívající mimo jiné v tom, že zde autor neváhá sáhnout ke kritické ironii, tak jak mu to velí jeho hlubší zájem o problémy současného světa. Je totiž autorem, který své klíčové animované filmy adresuje především dospělým. Vánoční výstava Českého muzea výtvarných umění v osobě Václava Mergla tedy oslovuje nejsířší okruh zájemců o výtvarné umění, příslušníky všech generací.

Václav Mergl patří k těm filmovým tvůrcům, u nichž je osobitá výtvarná tvorba nejen předpokladem a východiskem jejich filmové práce, ale zároveň i samostatnou hodnotou vývoje českého výtvarného umění. Malířské i filmové dílo Václava Mergla vznikalo již od počátku v těsné návaznosti na aktuální výtvarný směr; tehdy, v počátku šedesátých let, to byla strukturální exprese, zvláštní druh světové abstrakce - informelu. Ve svém absolventském filmu Proměny z roku 1964 Mergl filmem oživuje reliéfní strukturu, aktivně modelovanou v měkké hmotě plasteliny. Symbolizuje tím zrod a proměny forem hmotného světa obecně, vztah amorfní hmoty a tvárného rádu, tvárné myšlenky, ať již jde o přírodu živou či neživou. V dalších filmech těží Václav Mergl především ze svých koláží.



Stary Bauer, 1961

Old Bauer

Na filmu Laokoon (1970) pracoval Mergl v letech 1967-70. Souvislost s antickým mytologickým příběhem, kde je kněz Laokoon spolu se svými syny zardoušen dvěma obrovitými mořskými hady, je volná. Spiše ji zjistíme v psychologické a symbolické rovině, než ve vlastním ději filmu. Ten ličí výpravu tří kosmonautů na vzdálenou planetu, která je obydlena zvláštnimi ameboidními bytostmi. Jsou vybaveny perfektní pudovou inteligencí a co více, dřevou se proměňovat v cokoli. Jsou chtivé, dobyvače a lštivé. Jeden z kosmonautů jím padne za oběť, ale to nestane. Technobiomorfni zrady zlákají lští své proměny dva zbylé kosmonauty k tomu, aby je přinesli na zem. Člověk sam si tak do svého prostředí přináší zdroj své vlastní záhuby.

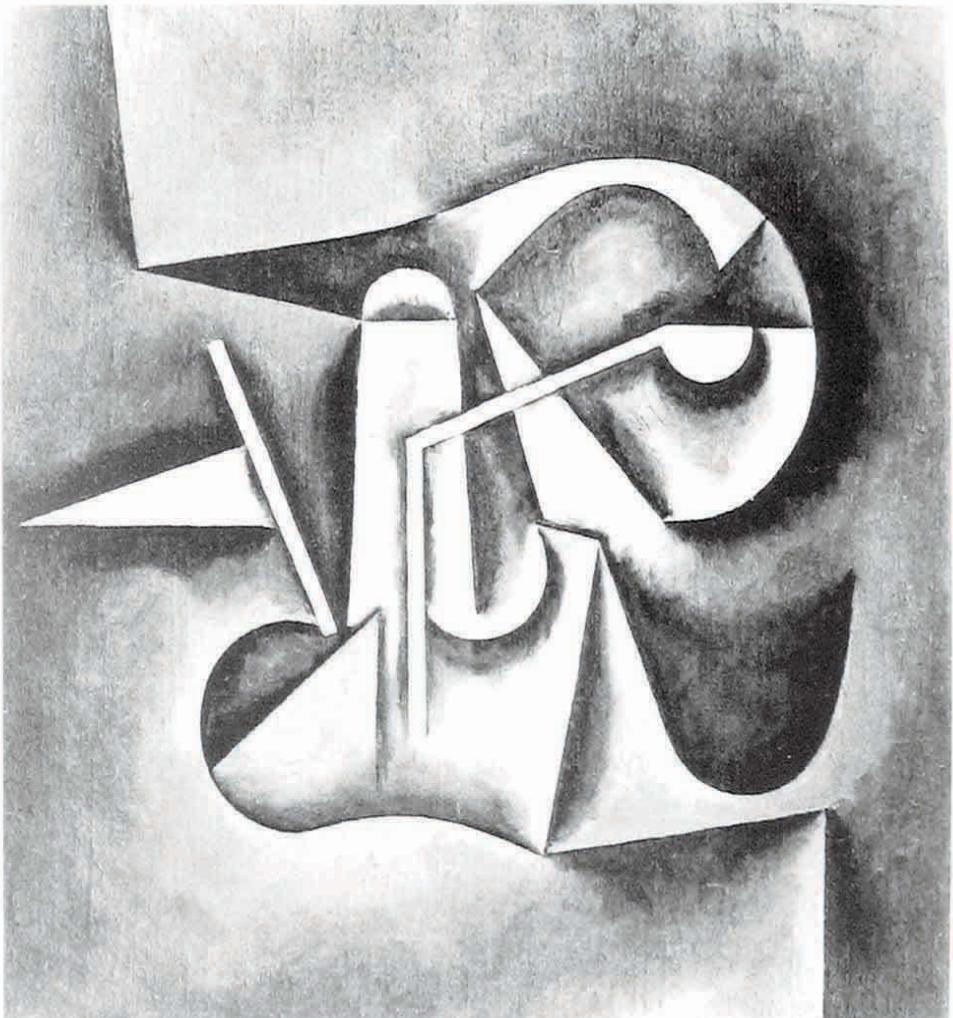
Další, dnes již klasický Mergluv film, se nazývá Krabi (1976). V roce 1977 za něj Mergl získává cenu na filmovém festivalu v Oberhausenu. Vynálezce vysazuje na pustém ostrově biomechanické monstrum podobné krabovi. To se množí a množí a pozírá vše kovové kolem sebe. Za oběť mu padne i jeho tvůrce. Potom biomechanické hybridy začínají požírat samy sebe. Nakonec zbyde jen jedna obrovitá krabi megastruktura, která se z nedostatku jíne potravy pustí do požírání sama sebe, až nakonec exploduje a zničí se.

Výtvarník a filmář v jedné osobě se inspiruje vědeckofantastickou literaturou. Obohacuje ji o vizuální metaforu, o výtvarný gag, tak jak mu to dovoluje pravě animovaný film. Spolehlivé zázemí vytváří u Mergla jeho volná výtvarná tvorba, především koláže a kresby. Kritická skepse jeho pohledu odpovídá době: prožitku tisnitivé situace ducha, konfrontovaného s dogmatem totality doma a s krizemi civilizačních struktur ve světě. Počátky všeho můžeme hledat v zážitcích dítěte za války.

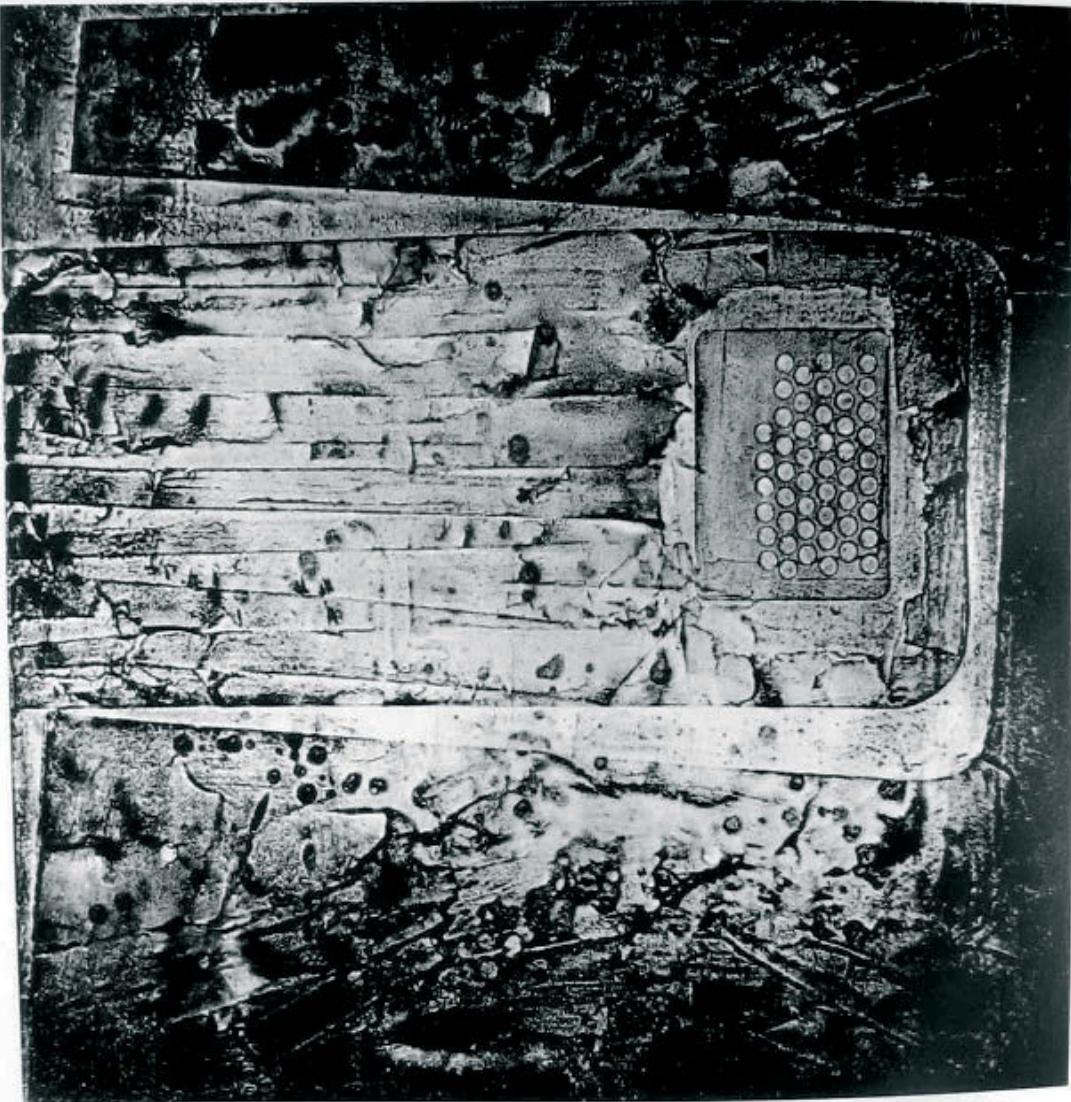
Ve filmu Homunkulus (1984) Mergl formou groteskního sarkasmus vykládá zázrak zrození živé bytosti. Jakoby to byla součást dobových snah depatetizovat vše - v odporu proti falešnému patosu oficiální ideologie. Film chce vracet lidskému bytí skromnější, třeba i magický groteskní rozměr. Mikrob (1986), jak již napovídá název, sleduje perspektivu chaotického bujení a zka-



Dřevěné pouzdro, 1961  
The Wooden Case



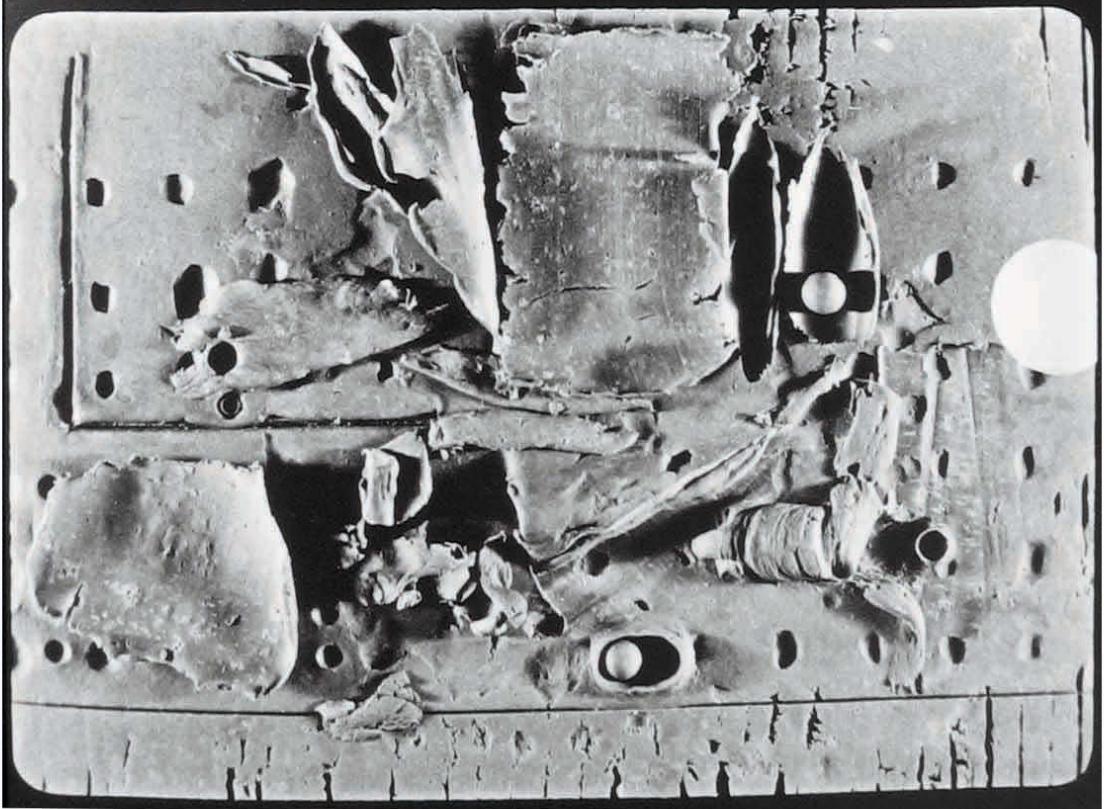
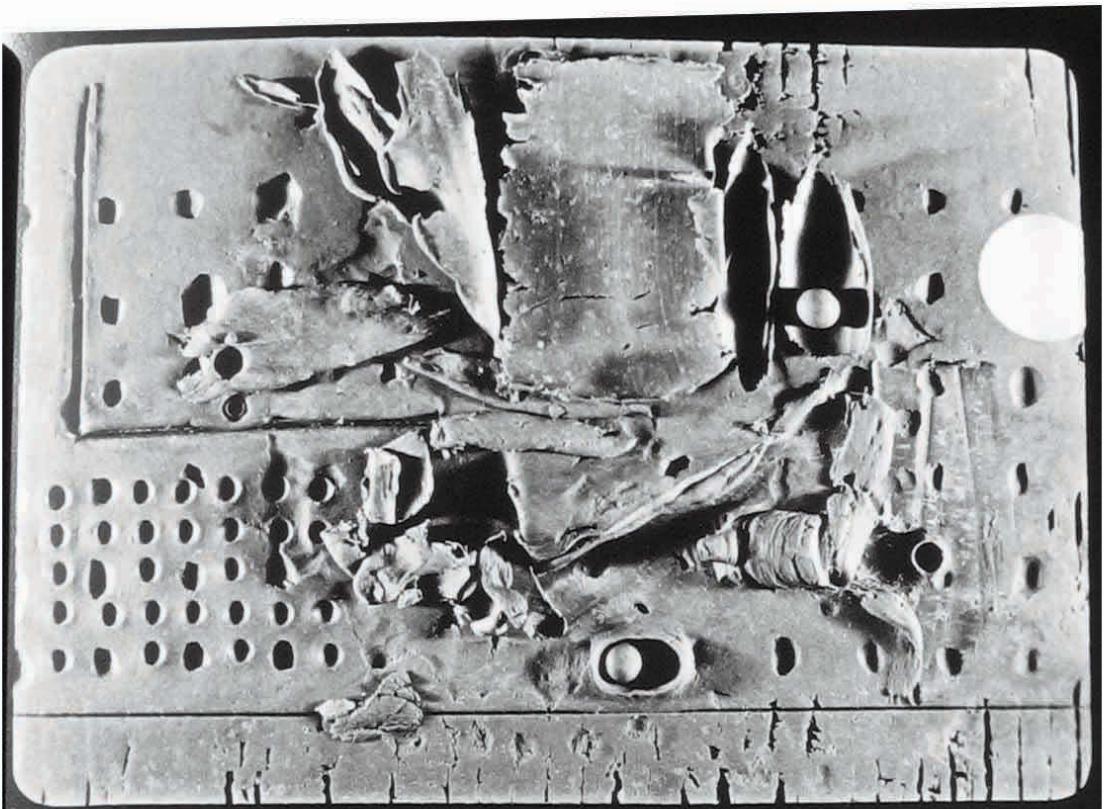
**Kiyadlo, 1961**  
The Pendulum



**Malá negativní diference, 1963**  
A Small Negative Difference

**Na následující dvoustraně:**  
**Fáze z filmu Proměny, 1964**

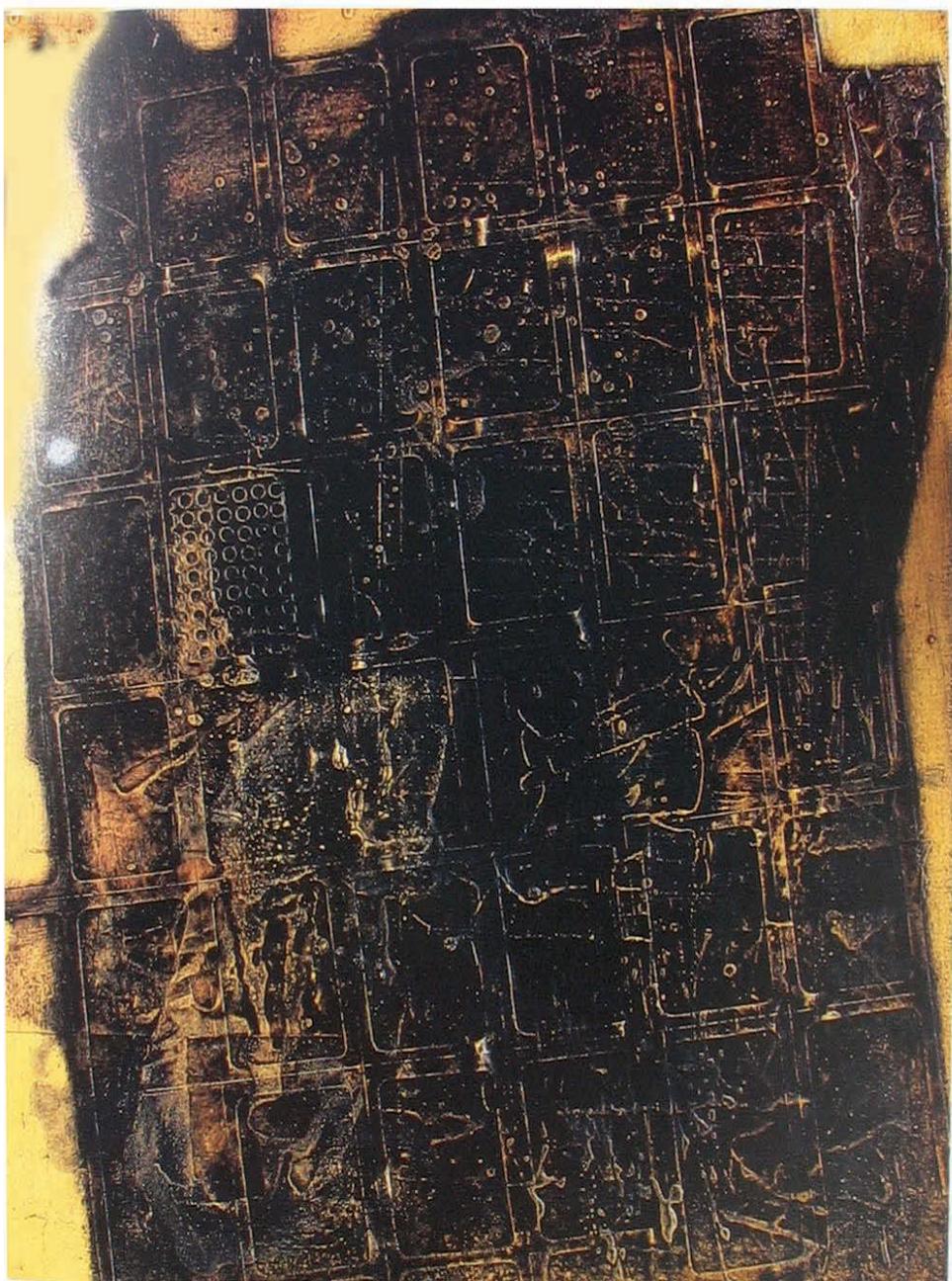
On the following double page:



s jeho charakteristickým námičtem pekelné grotesky, z moderního umění na Paula Kleea a Maxe Ernsta. Bez toho, že by světový surrealismus nebyl navázal na fantazijní větev historické malby nelze si představit ani dílo Václava Mergla. Je jen logické, že se pak načas Mergl účastní aktivit postsurrealistického hnutí Phases se sídlem v Paříži. Ostatně stejně jako řada dalších českých umělců z okruhu imaginativní malby a strukturální abstrakce. A právě sem patří celé výtvarné a částečně i filmové Merglovo dílo.

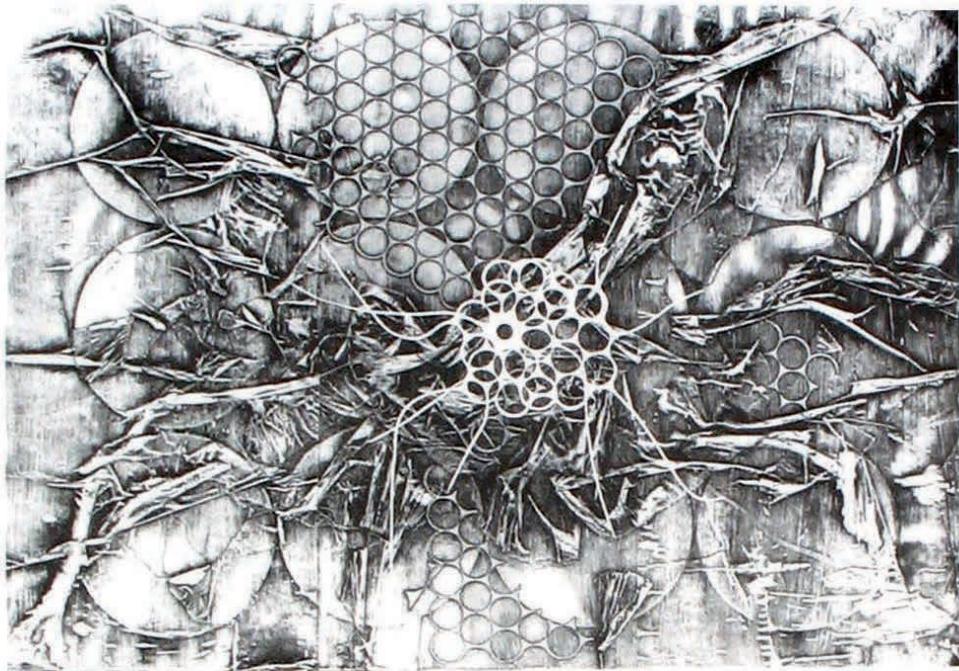
V malířově četbě převládá romantická fantastika a symbolika existenciální situace. Mergl poznává dílo E. A. Poea, E. T. A. Hofmanna, F. Kafky. Jako jedno z prvních témat z filmového oboru si ještě na škole vybírá příběh Golem - symbol výplodu lidské inteligence, který se vymkne lidské kontrole a člověka hrozi zahubit. Tímto tématem jakoby bylo o ideovém zacílení Merglovy tvorby rozhodnuto.

V roce 1965 vznikne několik syntetických obrazů. Biologické motivy se spojují s kosmickou tématikou v metafyzickém rádu symbolické fantazijní semiabstrakce. Mergl překonává všechny určující faktory kulturního a výtvarného kontextu a vytváří si osobitý názor a styl. Koláže let 1966-1977 opět systematicky prozkoumávají napětí mezi chaosem vrásněné struktury a formovým systémem geometrie. Zmačkaný papír kontrastuje s mechanicky raženými otvory, které vytvářejí celistvé i protrhané obrazce. V některých kolážích převládá motiv seriálního řazení, odvozený z filmu. Jaký je vztah mezi chaosem a rádem? Mergla zajímá racionalita anarchie a iracionalita rádu. Kvality se mohou kdykoliv zvrátit ve své protiklady. Kde začíná a kde končí uzavřenosť a identita polárních extrémů? Mergl používá barevných tuší. Svět jeho nových obrazů je svět umělý, abstrahovaný, intelektuální - a je to vidět i na jeho barevnosti. Je v něm ale i mnoho přímé smyslové zkušenosti a konkrétního pozorování. Koláže nabývají zvláštního symbolického smyslu, ale můžeme si na ně sáhnout jako na část materiálního světa. Dobře by jim rozuměl i slepec.



Uzavřené řazení, 1963

Enclosed Arrangement



Hnízdo 1, 1963

Nest 1



Skryté řazení, 1966

Concealed Arrangement



Salamandra, 1965

Salamandra



**Razeni s hnizdy, 1966**  
Arrangement with Nests

Jde o harmonické kvality disharmonie a o disharmonii harmonie. Jde o poznání druhé stránky jevů, o zvraty kvalit a významů, o to, co v kritických chvílích bývá rozhodující. Není to lehké. Chtěli bychom se trvale orientovat, ale každá koláž představuje jen jednu možnost, jen jednu situaci. V jiné koláži je vše zase trochu jinak. Svět se pohybuje a mění. Prvky se přeskupují, vztahy přehodnocují. Něco navždy mizí a něco je vždy úplně jiné a neznámé. Jak dlouho se dokážeme neustále přizpůsobovat všem těm změnám?

Zvláštní důležitost je připisována kresbě. Zprvu šlo spíše než o znak o fantaskně semifigurativní náznak. Míra abstrakce byla značná, nezávislost představy na předmětné realitě maximální. Sjednocování a spojování, růst a kupení, na druhé straně zase rozpojování a rozpadávání fantazijního tvaru, to nakonec začíná připravovat cestu ke zřetelnějším souvislostem s předmětností světa. Postupně se ustálí zcela zvláštní vztah mezi fantazijní fikcí a realitou, vztah tak otevřený, že se obojí prolíná a prostupuje až k nerozeznání. Merglova tvorba v tomto ohledu představuje komunikační model sloužící spojení mezi určitými oblastmi vnitřní a vnější reality. Lidská, zvířecí a hmyzí anatomie, letmé zmínky vnějších obrysů lidských těl, labirynty vnitřnosti, cévy, stvoly, kosti, šlachy, úpony a klouby se prolínají k nerozeznání s různými technickými motivy, jako jsou trubice chemických aparatur, různé baňky a křivule, hadice, síta, cedníky a zvukové aparatury, věci složité i prosté, vše v jednom proudu, v jednom chaotickém propletenci agresivně se množících tvarů a předmětů. Jsou to všechno převážně nesmyslné hybridy, zmrzačená torza, absurdní náhradní součástky, které nikdo nepotřebuje: výprodej civilizace! A co je vyjádřeno volnou alegorií kresby, to těsně souvisí i se symbolickým obsahem filmů.

Volná výtvarná tvorba na čas ustupuje do pozadí, ale opět sílí v roce 1973. Vznikají nové kresby. Zdůrazní iracionálně fantazijní prvek. Setkáváme se s upířími podobami grafických monster, napůl zvířaty a napůl lidmi. Jsou to bytosti ještě živé, nebo jen úděsné přízraky mrtvých? Básnivá pohádková





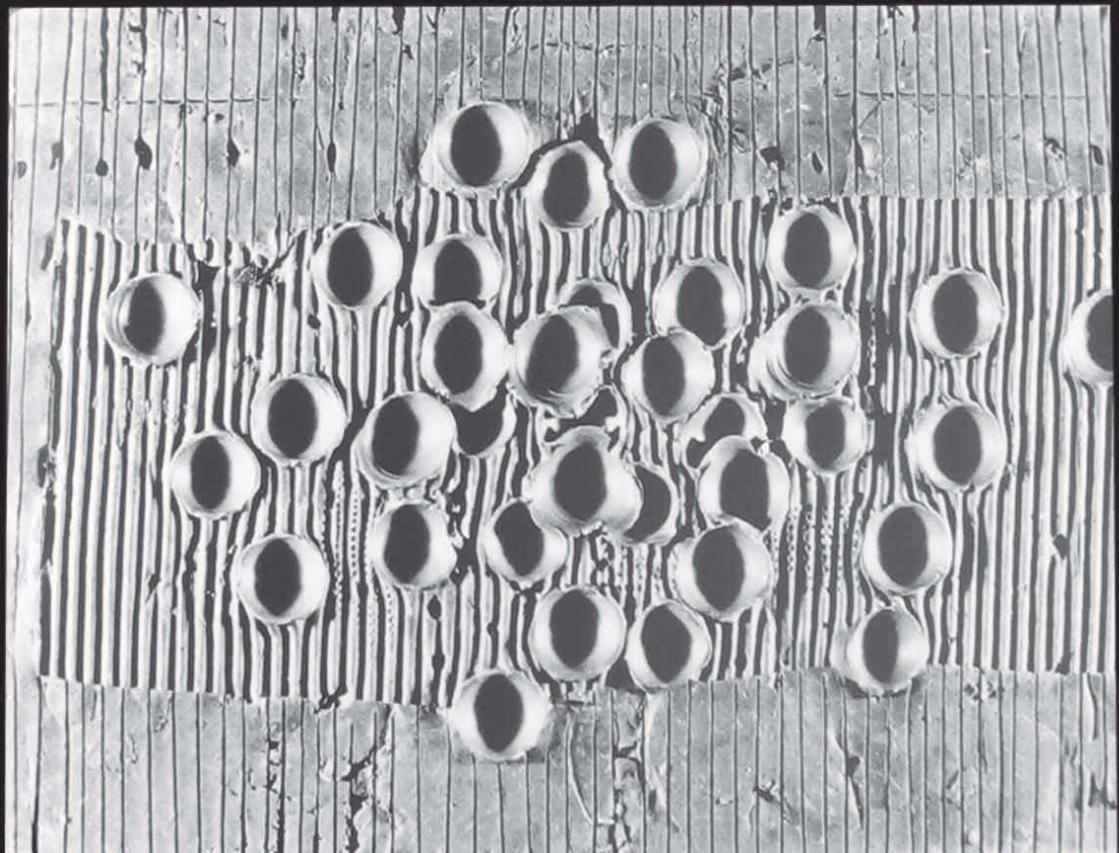
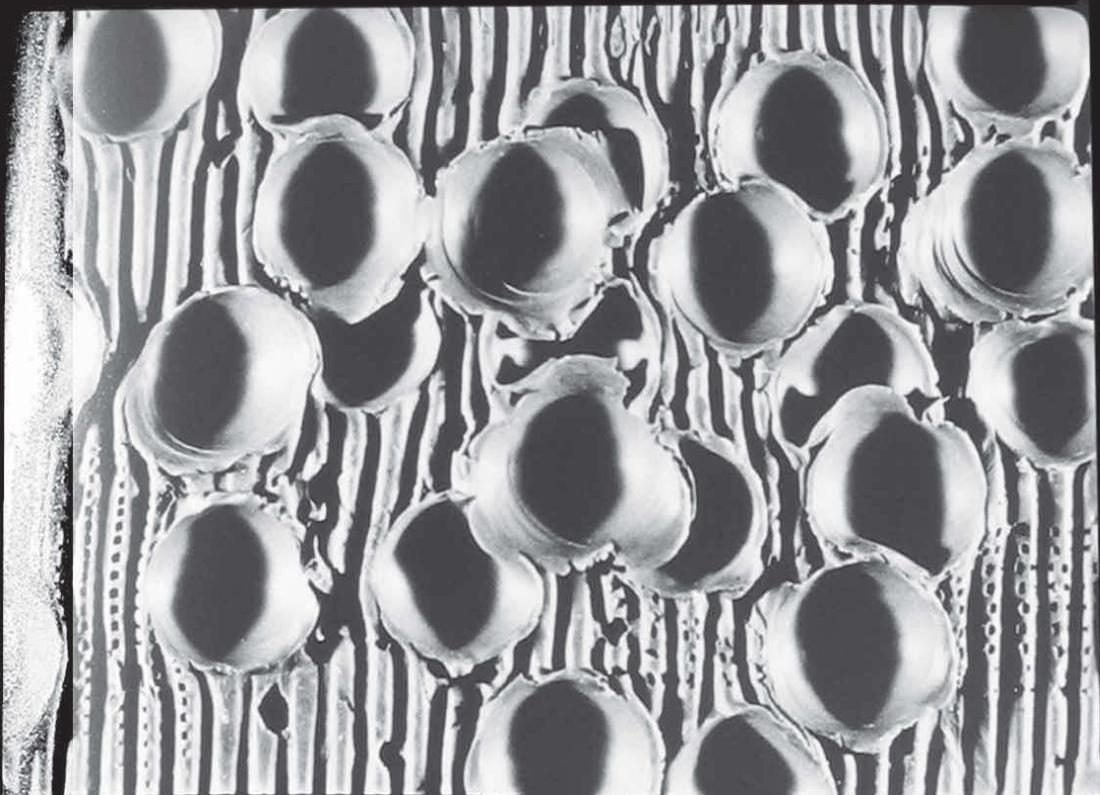
Nárez , 1966

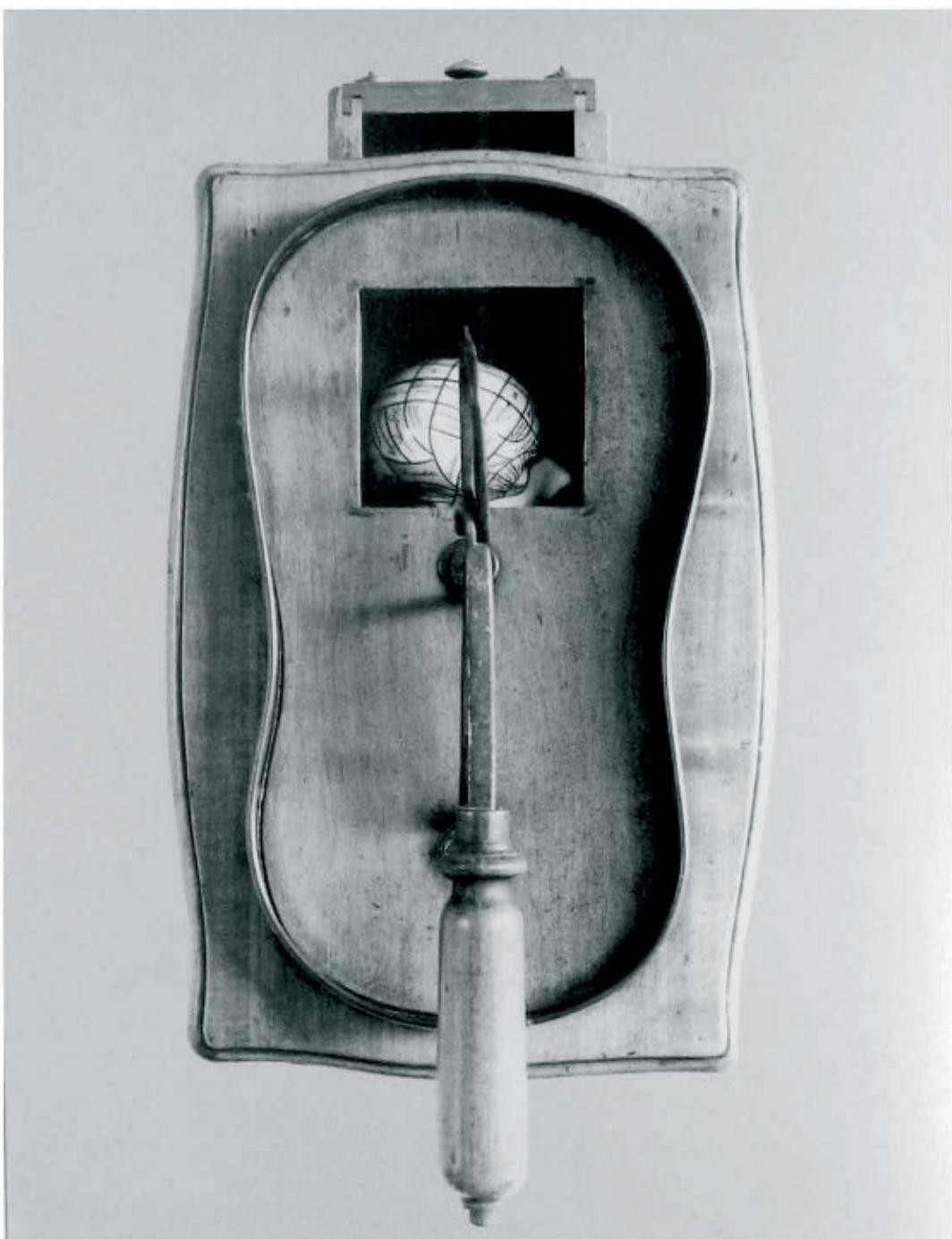
Discovery

fantastičnost a humorná groteskní dějovost se spojuji s chladnou hružou komerčního hororu. Mízi rozdíl mezi úsměvnou hrou, a děsivou věštibnou vizí. Vždyť v technické civilizaci budou dospělí infantilní a děti přemoudřele. V kresbě se tajuplná hybridní monstra ztrácejí v hemžení drobných předmětů a mrzáckých věcí i bytosti. Některé kresby připomínají pohledy na přelidněné mořské pláže, jiné hromady zboží v době výprodeje, vrakoviště aut. V roce 1974 vzniká cyklus přímo nazvaný *Obchodní dům*. Svět je zahlcovan vlastními produkty. Topí se v odpadech. Všude vládne chaos. Děsivé přizraky fantazie jsou jen vyjádřením toho, že i objektivní svět ovládají iracionální síly destrukce a smrti.

Pak se znova ozve barva a technika koláže. Převládá motiv bizarně monstrózní hlavy. Upíří fantom je přítomen ve všech formách materiálního světa. Hrozivá tvář na nás může odkudkoliv a kdykoliv upřít svůj mrazivý pohled. Ten nevěstí nic jiného než krutý osud člověka.

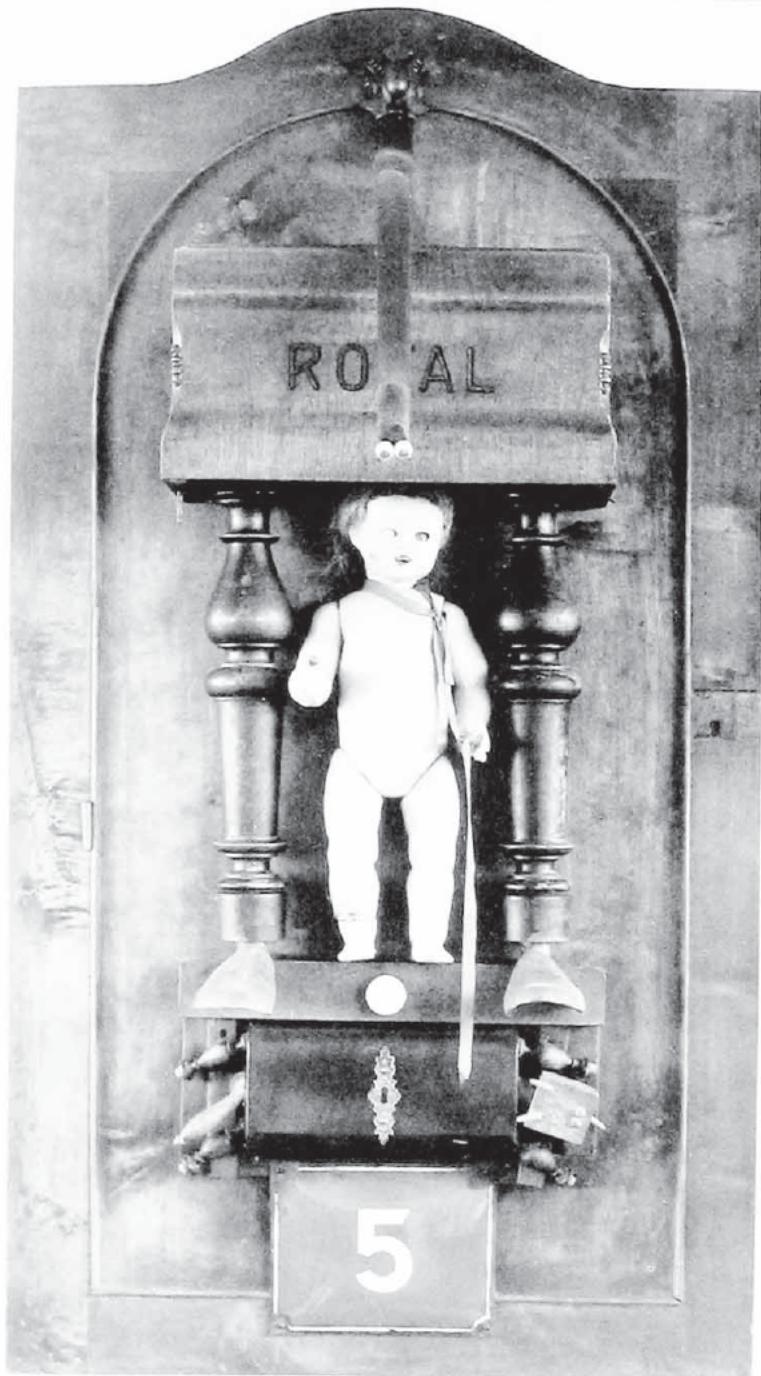
**Tvrđe pribistani, 1971**  
A Bumpy Landing





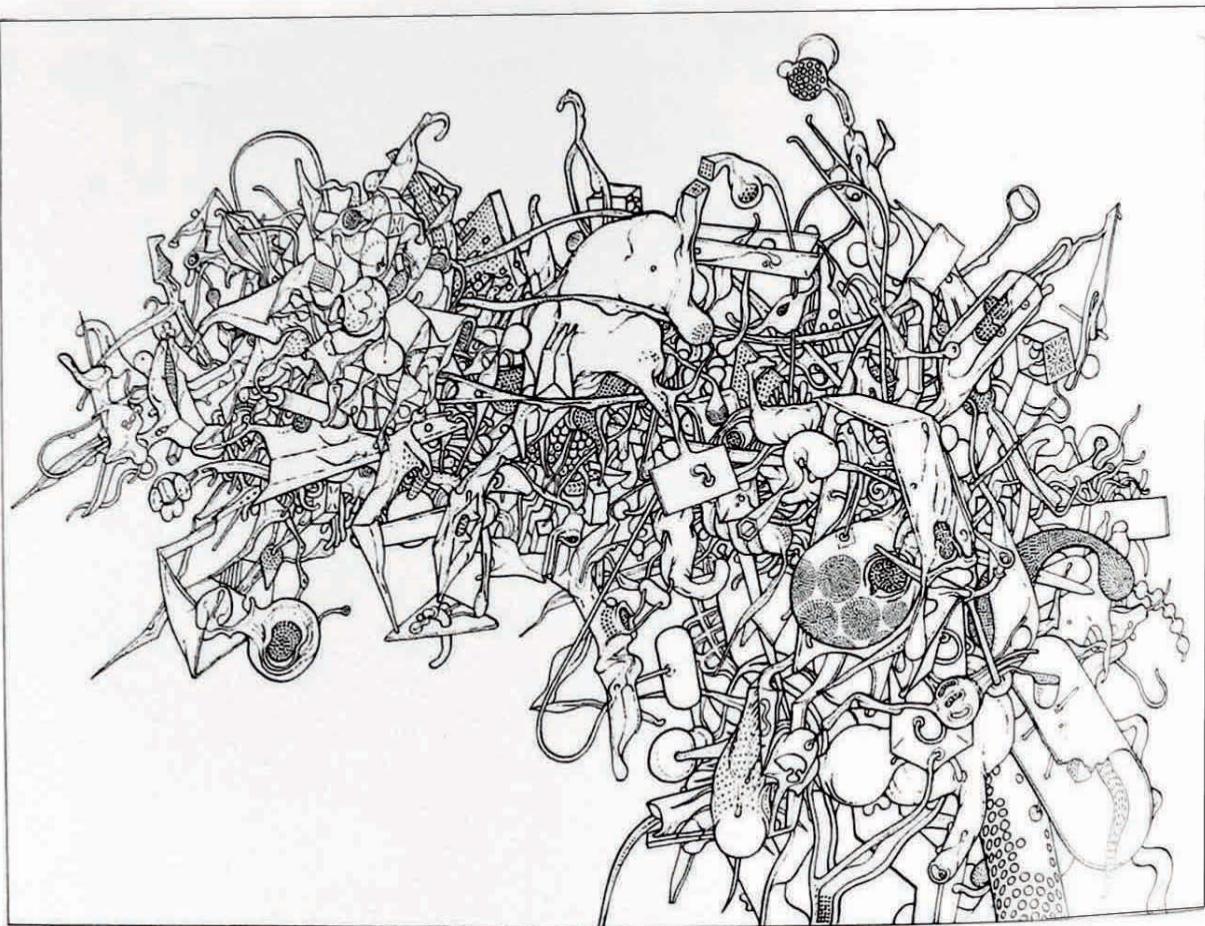
24

**Arnošt Zásuvka, květen 1968**  
Ernest the Drawer, May 1968



Alchymistický oltář, červenec 1968

Alchemistic Altar, July 1968



M Merg!



**Z filmu Laokoon, 1970**  
From the film Laocoön



Úplněk, 1972

Full Moon



Křičící žena, 1974  
Screaming Woman

Tvorbu Václava Mergla charakterizuje metafyzický iracionalismus se silným existenciálním, hlubinně psychologizujícím romantickým podtextem. Je to umění vnitřního sváru, ale také umění objektivních krizových střetů a převratů doby. Obrazu je přiznávána schopnost pronikat k tajemnému smyslu všeho bytí. Objektivizující racionalismus metody je clona, za níž se otevírá pohled na zranitelnou a křehkou lidskou bytost, kterou ani moderní svět se všemi svými výhodami nezbavil úzkostí a devastujících smrští vnitřních psychických tragédií a osudových traumát. Metafyzická úzkost nabyla možná ještě krutější a bezvýchodnější, protože dějinami objektivizované podoby.

Fantazijní tvorba Václava Mergla vyvrůstá z motivů a hnutí zjitřeného, záměrně aktivovaného podvědomí. Analýza vnitřního neklidu člověka je považována za nejúčinnější prostředek k pochopení a nakonec i překonání krizových obsahů doby. Merglova tvorba představuje umění tajemných mystických ozvěn a osudových znamení, umění zcela oddané věštecké sile vnitřního zjevení. Racionální zkoumání a poznávání však není z tohoto magického světa vyloučeno. Je jeho součástí. Autenticita vědomí je svrchovaným etickým principem díla. Má svůj objektivní základ v otevřenosti subjektu ve vztahu k dramatu doby.

Kritický duch se vznáší nad propastí, která se pod ním stále více a více rozvírá. Z úzkosti a děsů, z temných věšeb osudových znamení vytváří si symboly, které drží ještě pohromadě lidskou vůli k životu. Je to poslední, křehká konstrukce jinak již narušeného intelektuálního sebevědomí. Budou symboly artificiellní fantazijní fikce mít sdostatek sily, aby pomohly čelit objektivním tlakům, které dnes člověka ohrožují?

Jan Kříž  
1978, 1996



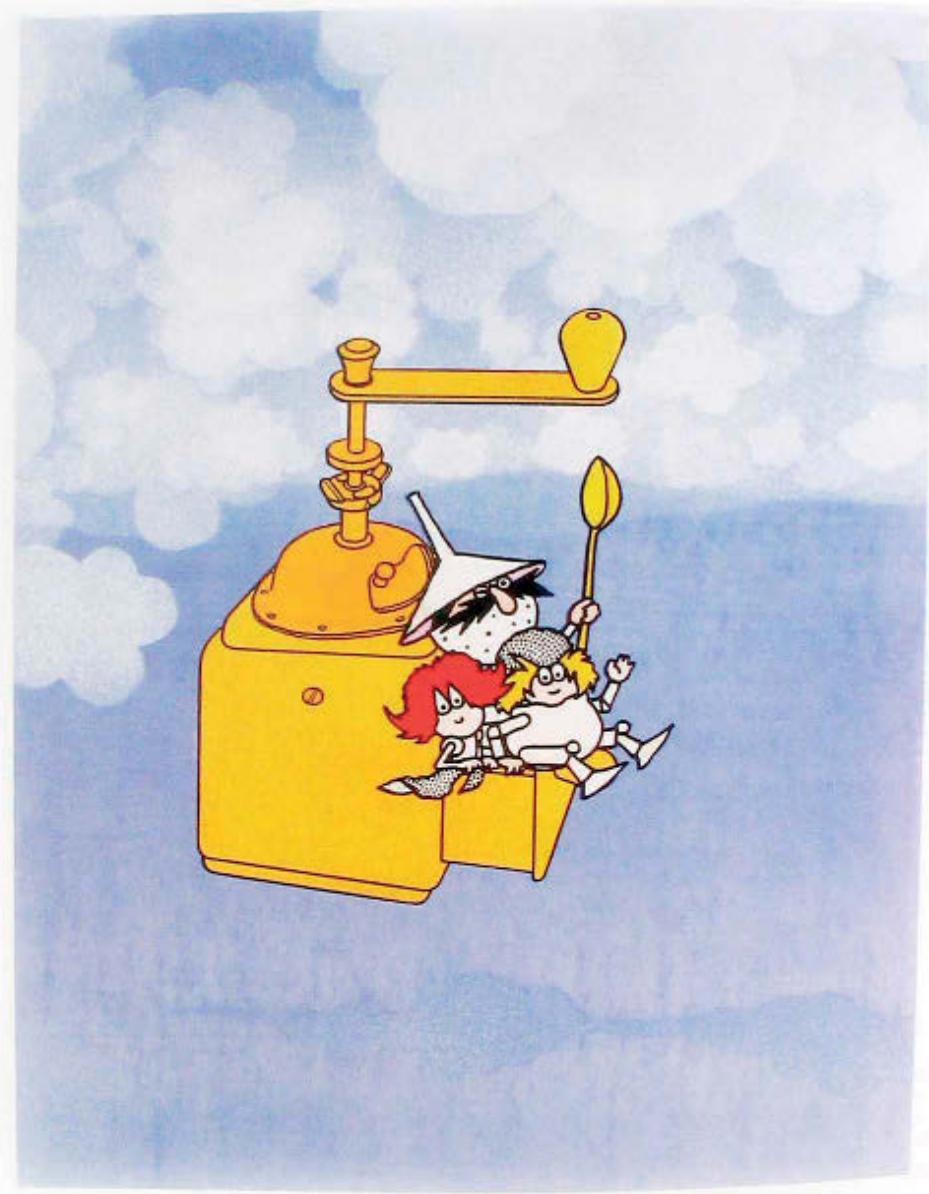
Z filmu Krabi, 1976  
From the film The Crabs





M.C.E.

Na útěku, 1973  
Escaping





Z filmu Sádlik a Hryz, 1983  
From the film Fatty and Nibbler

## VÁCLAV MERGL – ART AND FILM WORKS 1961–1996

Václav Mergl (b. 1935 in Olomouc) studied from 1958 to 1964 at the College of Applied Arts in Prague, at the studio of film graphics under Prof. Adolf Hoffmeister. His graduation work, the animated film *Metamorphoses* (1964) made its mark not only in the history of Czech film making but also that of Czech art. This film was based on the idea of the animation of an actively modelled relief of soft matter. The action of forms depicted in the film symbolizes the growth dynamic that is intrinsic to animate and inanimate objects. In the field of film it was the first work here in Prague that was comparable to the evolving programme of structural abstraction, a particular form of European Informel. At that time, Václav Mergl was also creating structural paintings in which the element of collage began to be used. It was collage that provided the combining factor, which from the point of view of technique creates the remarkable unity of Mergl's film and art work. His structural paintings of the first half of the 1960s and the subsequent colour collages that stemmed from the expressive power of structures represent an important value in Czech art of the '60s.

Václav Mergl has produced a series of animated films for grown-ups, including *Laocoön* (1970), *The Crabs* (1976), *Homunculus* (1984), *Microb* (1986) and *Hello Albert* (1991). In the form of a fantasy-based metaphorical abbreviation, he reflects on everything that threatens contemporary civilization from within, namely human greed and conceit which put in motion the excesses of technology that in the end destroy mankind. Mergl confronts the vision of the omnipotent rationality of industrial manufacture and consumer affluence with the critical mirror of a single monstrous rubbish tip. The only consolation in this situation is the sarcasm of a critical overview, which in Mergl's case only rarely features a note of conciliatory humour. It should be noted that a series of Mergl's films have won awards at film festivals in

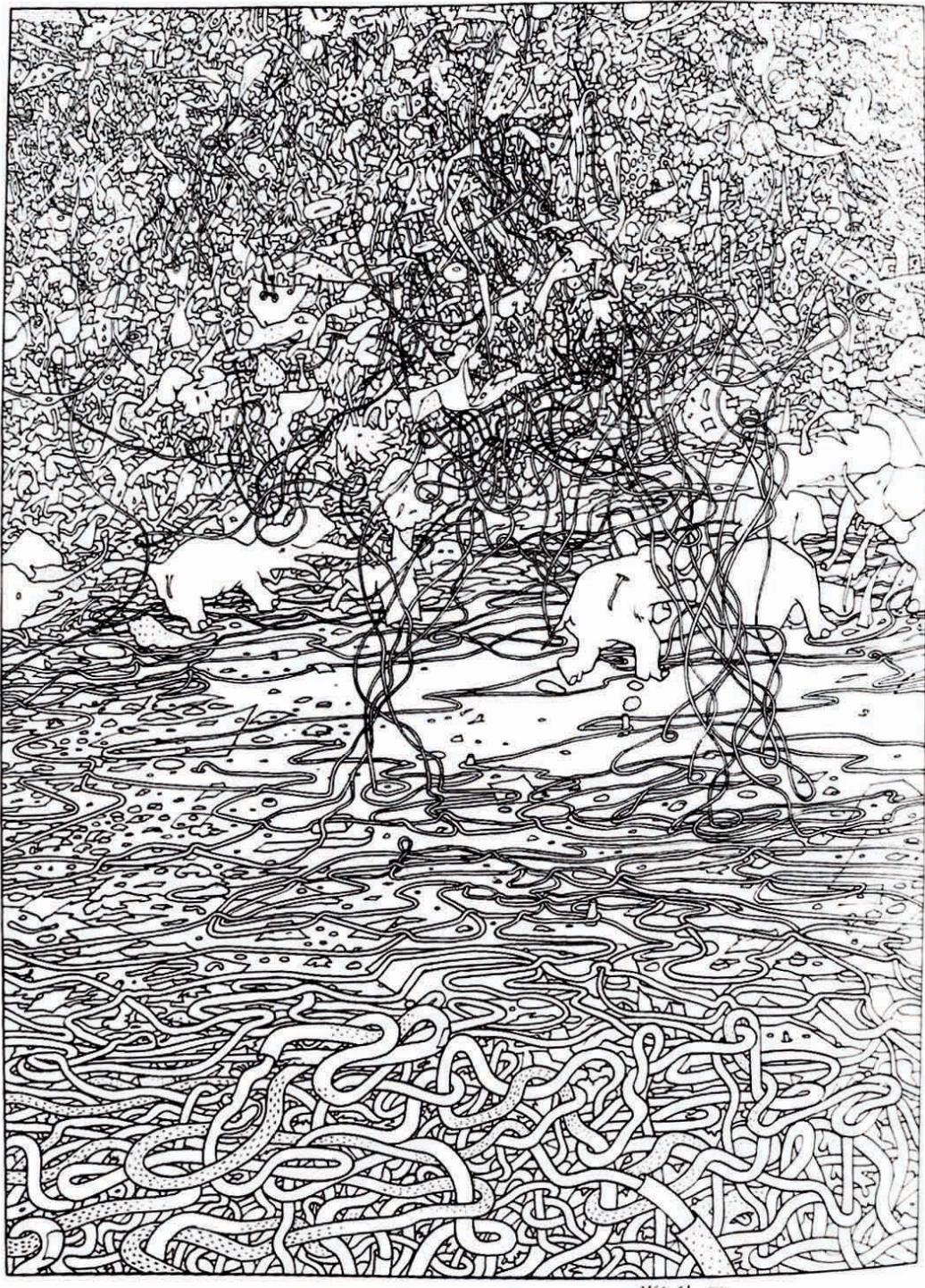
the Czech Republic (for example at Kroměříž) and other countries (Annecy, Teheran, Oberhausen and Chicago).

The reason for staging an exhibition by Václav Mergl during the Christmas period is the fact that he has also created numerous animated television serials for children. One such serial, entitled *Bon Appetite, Your Lordship!*, was shown on Czech television in October of this year. As part of the exhibition at the Czech Museum of Fine Arts, several of Mergl's films for children will be shown, undoubtedly providing entertainment for grown-ups as well. The focus of this exhibition is, of course, Mergl's artistic work. His paintings, drawings and collages do not simply form the basis of the technical realization of his animated films, but represent an artistic value in their own right, having earned a special place in Czech art of the past 35 years. In the 1960s, Mergl contributed to the programme of structural abstraction by applying a rational element, a grid pattern, to the texture of a painting. Mergl thus assessed the possibilities of joining organic growth with rationally-governed industrial production. In his conception, however, the first deteriorates into a diseased overgrown tangle and the other into a chaos of debris and rubbish. Both Mergl's films and art works have much in common with science fiction.

The technique of collage in itself offered Mergl the possibility of moving on from structural abstraction to the figurative metaphor. He made full use of this in a large number of masterful drawings as well as in evocatively colourful collages exploring fantastical themes which he produced in the 1960s.

The paintings, drawings and films of Václav Mergl are an example of the profound and thorough consideration of questions concerning the development of the modern world. It is a consideration which takes on the captivating and devastating form of highly original, fantasy-based metaphors.

*Jan Kříž*



Nepraš

**Sloni obklopeni gumovym zbozim, 14. 9. 1974**

# *Mergl*

Václav Mergl se narodil 24. srpna 1935 v Olomouci. Po gymnáziu navštěvuje ve školním roce 1957–58 přípravku pro studium na vysokých školách uměleckého směru na Střední výtvarné škole Václava Hollara v Praze na Vinohradech. Spolužáci: Miloš Ševčík, Zbyšek Sion, Antonín Tomalík, Zdena Rusová, Pavel Brom. V letech 1958–1964 studuje na Vysoké škole uměleckoprůmyslové v Praze v ateliéru filmové grafiky u prof. Adolfa Hoffmeistra. Absolvuje v roce 1964 animovaným filmem „Proměny“, který v roce 1965 získal hlavní cenu na festivalu Arsfilm v Kroměříži. V roce 1964 reprodukuje dva jeho strukturální obrazy z roku 1963 časopis *Tvář*. V letech 1967–1970 se účastní publikací a výstavní aktivity mezinárodního postsurrealistického hnutí Phases se sídlem v Paříži. Realizuje řadu animovaných filmů pro dospělé i děti. Od roku 1979 je činný rovněž jako tvůrce bonsají, chápaných jako výtvarné objekty. Je jedním ze zakládajících členů sdružení Ginkgo pragensis (1989). V letech 1993–1994 byl šéfredaktorem odborného časopisu *Magazin bonsai*. V letech 1992–1995 uveřejnil v časopise *Domov* 38 dílů svého seriálu *Bonsai* čili O přátelství se stromem (o historii, technice a estetice tradičního čínského a japonského umění bonsají a o jeho místě v kultuře dnešní Evropy).

Pracuje v Praze jako malíř, grafik, ilustrátor, scénárista, režisér a výtvarník animovaného filmu. Jeho výtvarná díla jsou v majetku Národní galerie v Praze, Alšovy jihočeské galerie v Hluboké nad Vltavou, Kabinetu grafiky Muzea umění v Olomouci a v soukromých sbírkách.



**Bonsaje - vpravo** *Osteomeles anthyllidifolia*,  
**vlevo** *Myrsine africana*

Bonsai trees - on the right *Osteomeles anthyllidifolia*,  
on the left *Myrsine africana*

## SAMOSTATNÉ VÝSTAVY

### SOLO EXHIBITIONS

1963 - Obrazy a koláže, Galerie bratří Čapků, Praha

Koláže, Galerie Dilo, Ostrava

Obrazy, kresby a koláže, Galerie Jaroslava Krala, Brno

Obrazy, kresby, koláže a dokumentace z animovaných filmů, Galerie Sonnenring, Münster

1969 - Kresby a koláže, Malá galerie Československého spisovatele, Praha

- Kresby, Galerie Československého spisovatele, Brno

1971 - Retrospektiva animovaných filmů v Japonsku, Tókio, Kjóto, Sendai, Nagoja

## ÚČAST NA KOLEKTIVNÍCH VÝSTAVÁCH /VÝBĚR/

### GROUP EXHIBITIONS /SELECTION/

1965 - Výstava mladých, ÚLUV, Praha

1966 - Jarní výstava 66, Mánes, Praha

1967 - Mostra d'Arte Contemporanea Cecoslovacca, Torino  
- 25 malířů a sochařů, Špálova galerie, Praha

- VI Premi Internacional Dibuix Joan Miró, Barcelona

- Jeden okruh volby, Okresní muzeum, Písek

- 15 Premio Lissone Internazionale di Pittura, Lissone

1968 - Klub konkrétistů, Brno, Jihlava, Ústí nad Labem

- VI. Internationale Ausstellung Graphik Europahaus, Wien

- Phases, Rencontre 68, Lille

- Alternative Attuali 3, Aquila

- Danuvius, Bratislava 1969

- L'Art Tchéque Actuel, R.N.U.R., Paříž

- II. Bienal Internacional del Deporte en las Bellas Artes, Madrid

- Sixième Biennale de Paris, Paříž

- Phases, Jihlava, Hradec Králové, Brno

1970 - Phases, Wrocław, Sopoty, Szczecin, Poznań  
- Artchemo 68/69, Špálova galerie, Praha

1979 - 10 x 5 kreseb, JZK, Valašské Meziříčí

1980 - Současná česká kresba, Brno

1982 - Česká kresba 20. století, Alšova

jihočeská galerie, Hluboká nad Vltavou

1988 - Výtvarníci animované tvorby, Mánes, Praha

1990 - Ginkgo pragensis - Bonsai 1, ÚBOK, Praha

1991 - Ginkgo pragensis - Bonsai 2, ÚBOK, Praha

1992 - Ginkgo pragensis, Bonsai 3, Hotel Palace, Praha

- Minisalon (krabičková akce Jazzové sekce), Galerie Nová siň, Praha

1995 - Artchemo 68/69, Východočeská galerie, Pardubice, Státní galerie, Zlín, Galerie Medium VŠVU Bratislava, Galerie hl. města Prahy, Staroměstská radnice v Praze

1996 - Umění zastaveného času, ČMVU, Dům u Černé Matky Boží, Praha

## ANIMOVANÉ FILMY

### ANIMATED FILMS

1964 - Proměny - 35mm, 5 min., barevný animovaný film. Hlavní cena na festivalu Arsfilm v Kroměříži 1965

1966 - Studie doteku - 35mm, 1 min., barevný animovaný film

1970 - Laokoon - 35mm, 12 min., barevný animovaný ploškový film. Zvláštní cena na festivalu VIII. MDAF Annecy 1971

1976 - Krabi - 35mm, 12 min., barevný animovaný ploškový film. Cena mezinárodní poroty na festivalu v Teheránu 1976, hlavní cena mezinárodního festivalu v Oberhausenu 1977 a další ocenění

1984 - Homunkulus - 35mm, 11 min., barevný animovaný film. Hlavní cena festivalu v Chicagu 1988 - Zlatý Hugo

# SEZNAM VYSTAVENÝCH PRACÍ

LIST OF EXHIBITS

## OBRAZY / PAINTINGS

1. Nový svět 21, olej, plátno, 78 x 58 cm, leden 1961
2. Sedící slečna, olej, plátno, 118 x 60 cm, únor 1961
3. Starý Bauer, olej, plátno, 73 x 73 cm, březen 1961
4. Hlava dívky, olej, plátno, 62 x 50 cm, květen 1961
5. Dřevěné pouzdro, olej, plátno, 62 x 50 cm, srpen 1961
6. Skládačka, olej, plátno, 62 x 42 cm, srpen 1961
7. Kyvadlo, olej, plátno, 50 x 50 cm, srpen 1961
8. Malý spirální element, olej, plátno, 21 x 21 cm, leden 1962
9. Element, olej, plátno, 30 x 30 cm, květen 1962
10. Elementy-triptych I., II., III., textil, olej, plátno, 50x62, 50x50, 50x62 cm, 1962
11. Rozvinutá forma, olej, plátno, 90 x 38 cm, duben 1963
12. Koncentrace, olej, papír, plátno, 59 x 108 cm, duben 1963
13. Malá negativní diference, synt.email., papír, plátno, 49 x 49 cm, červenec 1963
14. Uzávřené řazení, synt.email., papír, plátno, 81 x 62 cm, červenec 1963
15. Impulz, synt.email., papír, plátno, 90 x 180 cm, listopad 1963
16. Dvojitá diference, synt.email., papír, plátno, 29 x 29 cm, květen 1964
17. Potlačený impulz, synt.email., papír, plátno, 65 x 53 cm, květen 1964
18. Začátek otázky, olej, plátno, 62 x 50 cm, říjen 1965

19. Homunkulus, koláž, olej, plátno, 29 x 24 (4x) cm, listopad 1965

20. Spiknutí, koláž, olej, plátno, 29 x 29 cm, listopad 1965

21. Salamandra, synt. email, papír, plátno, 177 x 144 cm, listopad 1965

22. Návštěva, olej, papír, plátno, 84 x 84 cm, březen 1966

23. Vařit se ve vlastní šťávě, synt. email, papír, plátno, 138 x 101 cm, březen 1966

24. Nález, synt. email, papír, plátno, 138 x 101 cm, březen 1966

## OBJEKTY / ASSEMBLAGES

25. Arnošť Zásuvka, dřevo, kov, porcelán, 55 x 26 x 26 cm, květen 1968, rekvizita z filmu Homunkulus - 1984

26. FW 190, hliníkový plech, dřevo, drát, 60 x 80 x 48 cm, září 1970

27. Alchymistický oltář, dřevo, kov, papírmaš, sklo, porcelán, kost, 150 x 82 x 65 cm, červenec 1977, rekvizita z filmu Homunkulus - 1984

28. Alchymistická dilna, dřevo, kov, sklo, papír, umělá pryskyřice, latex, 50 x 71 x 15 cm, srpen 1984, maketa z filmu Homunkulus - 1984

29. Drobné rekvizity z filmu Homunkulus, různé materiály, 1984

30. Alchymistická baňka, dřevo, kov, sklo, umělá pryskyřice, 19 x 37 x 40 cm, září 1984, rekvizita z filmu Homunkulus - 1984

31. Ukradený čas, kov, sklo, 10,5 x 10 x 9 cm prosinec 1986

## KOLÁŽE / COLLAGES

32. Hnízdo I., koláž a barevné tuše, 61 x 88 cm, 1966

33. Řazení s hnízdy, koláž a barevné tuše, 62 x 88 cm, 1966

34. Řazení s diferenci, koláž a barevné tuše, 61 x 86 cm, 1966

35. Řazení s hnizdem, koláž a barevné tuše,  
62 x 88 cm, 1966
36. Řazení s dračí slupkou, koláž a barevné tuše,  
62 x 88 cm, 1966
37. Řazení s pohybem bodů, koláž a barevné tuše,  
62 x 88 cm, 1966
38. Slupka s padající jehlou, koláž a barevné tuše,  
62 x 88 cm, 1966
39. Pomocník, koláž a barevné tuše, 62 x 88 cm,  
1966
40. Skryté řazení, koláž a barevné tuše, 62 x 88 cm,  
1966
41. Tvrde přistání, koláž a barevné tuše, 88 x 62 cm,  
1971
42. Černá skřinka, koláž a barevné tuše, 88 x 62 cm,  
1971
43. Křídla, koláž a barevné tuše, 62 x 88 cm, 1971
44. Larva, koláž a barevné tuše, 55 x 40 cm, 27. 10.  
1974
45. Drakobijce, koláž a barevné tuše, 55 x 41 cm,  
28. 11. 1974
46. Křičící žena, koláž a barevné tuše, 45 x 36,7 cm,  
15. 12. 1974
47. Těžká hlava, koláž a barevné tuše, 55 x 41 cm,  
16. 12. 1974
48. Zahradní šrapnel, koláž a barevné tuše,  
55 x 41 cm, 10. 3. 1975
49. Noční hlídka, koláž a barevné tuše, 55 x 41 cm,  
6. 3. 1975
50. Gili-gili, koláž a barevné tuše, 29 x 38 cm,  
22. 9. 1974
51. Pokus o stížnost, koláž a barevné tuše,  
56 x 41 cm, 15.10.1974
52. Úklady, koláž a barevné tuše, 56 x 41 cm,  
12. 10. 1974
53. Věci jdou kolem, koláž a barevné tuše,  
56 x 41 cm, 22. 10. 1974
54. Modrá chvilka 1, koláž a barevné tuše,  
55 x 41 cm, 20. 7. 1976

55. Modrá chvilka 2, koláž a barevné tuše,  
55 x 41 cm, 20. 7. 1976
56. Mandarinka čili zlatý dešť, koláž a barevné  
tuše, 61 x 66 cm, 7.8.1976

## PEROKRESBY TUŠÍ / INK DRAWINGS

57. Zázračný počtař, 25,5 x 21 cm, 1966
58. Levitace, 29 x 33 cm, 1966
59. Jit do sebe!, 33 x 21,5 cm, leden 1967
60. Hlava 1, 30 x 34 cm, leden 1967
61. Hlava 2, 25 x 23 cm, leden 1967
62. Mucholapka, 34,5 x 46 cm, červenec 1967
63. Odjištěná hlava, 29,5 x 21 cm, leden 1968
64. Potopa 3, 29,5 x 21 cm, únor 1968
65. Vzdech, 24 x 33 cm, 14. 2. 1973
66. Hlava, 24 x 33 cm, 15. 2. 1973
67. Lovec, 24 x 33 cm, 21. 2. 1973
68. Na útěku, 24 x 33 cm, 23. 2. 1973
69. Prasátko a vlk, 59 x 45 cm, 3. 3. 1973
70. Kočičák na lov, 56 x 43 cm, 3. 3. 1973
71. Na kraji lesa, 62 x 45 cm, 9. 3. 1973
72. Úplněk, 60 x 45 cm, 29.3. 1973
73. Hlava v písku, 33 x 24 cm, 27. 5. 1973
74. Blues žlutého psa, 63 x 45 cm, 28. 5. 1973
75. Poprsí, 62,5 x 45 cm, 29. 5. 1973
76. Zahradník, 63 x 45 cm, 30. 5. 1973
77. Šaman, 62 x 45 cm, 2. 6. 1973
78. Karkulka Hubáčková /tesně před sežráním/,  
24 x 33 cm, 18.7.1973
79. Veselý stařík, 33 x 24 cm, 3. 9. 1973
80. Ale tati, mohlo to být přece ještě horší!,  
33 x 24 cm, 5. 9. 1973
81. Za dveřmi, 33 x 24 cm, 5. 10. 1973
82. Babičko, kam šli všichni?, 33 x 24 cm, 8. 9.  
1973
83. Hard rock, 33 x 24 cm, 25. 10. 1973
84. Jezdec, 33 x 24 cm, 21. 11. 1973
85. Přiblížení, 33 x 45 cm, 22. 6. 1974

86. Prasynovec kačera Donalda, 45 x 33 cm, 17. 8.  
1974
87. Sloni obklíčení gumovým zbožím, 62 x 45 cm,  
14. 9. 1974
88. Centrála, 45 x 33 cm, 13. 7. 1975
89. Prší, 62 x 45 cm, 18. 8. 1975
90. Rozpominání, 62,5 x 88 cm, 25. 5. 1976
91. Na pokraji, 62,5 x 88 cm, 9. 2. 1977
92. Matka Žába, 62,5 x 45 cm, 24. 3. 1977
93. Pozorovatelna, 62,5 x 45 cm, 29. 3. 1977
94. Stěhování do třetihor, 33 x 24 cm, 7. 3. 1978
95. Ochránce, 33 x 24 cm, 11. 3. 1978
96. Výcvik v používání ochranného zbarvení,  
33 x 24 cm, 11. 3. 1978
97. Crimson, 49,5 x 35 cm, 16. 9. 1979

### **VÝTVARNÁ DOKUMENTACE Z FILMŮ ARTISTIC DOCUMENTATION FROM FILMS**

#### **Laokoon – 1969–70, plošková technika**

98. Postava astronauta na pozadí, fáze z filmu,  
20,5 x 26,5 cm
99. Ukázka pozadi z filmu, 26,5 x 36 cm
- #### **Krabi – 1976, plošková technika**
100. Požíráni, postava kraba na pozadí, 24 x 30 cm
101. Požíráni, postavy krabů na pozadí, 30 x 41 cm
102. Rozpad velkého kraba, detail, 22,5 x 31 cm
103. Krab s koulí kovu na pozadí, 41 x 47 cm
104. Helikoptéra na pozadí, 58 x 85 cm
105. Skleněná věž na pozadí, 58 x 77 cm

#### **O panence Apolence – 1979, plošková technika**

106. Let v kafemlejnce, hlavní postavy seriálu  
na pozadí, 48 x 35 cm
107. Bakulin za oknem, postava na pozadí,  
35 x 47 cm
108. Přistání u vosího hnizda, postavy na pozadí,  
35 x 48 cm
109. Prchající Turek, postavy na pozadí, 41 x 28 cm
110. Opice v pralese, postavy na pozadí, 41 x 88 cm

#### **Sova Vihuela a skřítek Kuklík – 1983, plošková technika**

111. Vihuela nese Kuklíka domů, postavy na pozadí,  
38 x 48 cm
- #### **Sádlik a Hryz – 1983, plošková technika**
112. Sádlik a Hryz na sluníčku, postavy na pozadí,  
35 x 48 cm
113. Sádlik a Hryz cválají lesem, postavy na pozadí,  
35 x 48 cm
- #### **Homunkulus – 1984, kombinovaná technika**
114. Maska z filmu, kresba tuší, 20 x 28 cm
- #### **Mikrob – 1986, kreslený film**
115. 7 ukázek postav na pozadích
- #### **Haló Alberte – 1991, kreslený film**
116. 4 ukázky postav na pozadích
- #### **Dobré chutnání, Vaše lordstvo! – 1996, kreslený film**
117. 13 ukázek postav na pozadích

# LAOKOON

/ čili o hranicích fantazie v animované tvorbě /

NÁMĚT, SCÉNÁR A REŽIE **Václav Mergl**

Docela s chutí jsem si přečetl nedávno vyšlou útlou knížku povídka „Invaze z vesmíru“, jejímž autorem je doposud ne- příliš známý Václav Kajdoš, po Josefу Nesvadbovi druhý půjčí lékař u nás, který našel zalíbení ve vědecko fantastické oblasti. Na první pohled je zřejmý Kajdošův příklon k čapkovské tradici, většina jeho tísňových příběhů o podivuhodných vesmírných invazích na naši planetu, o biologických špiónážích a nebezpečenstvích sotva tušených má svůj humanistický podtext a od svých zahraničních

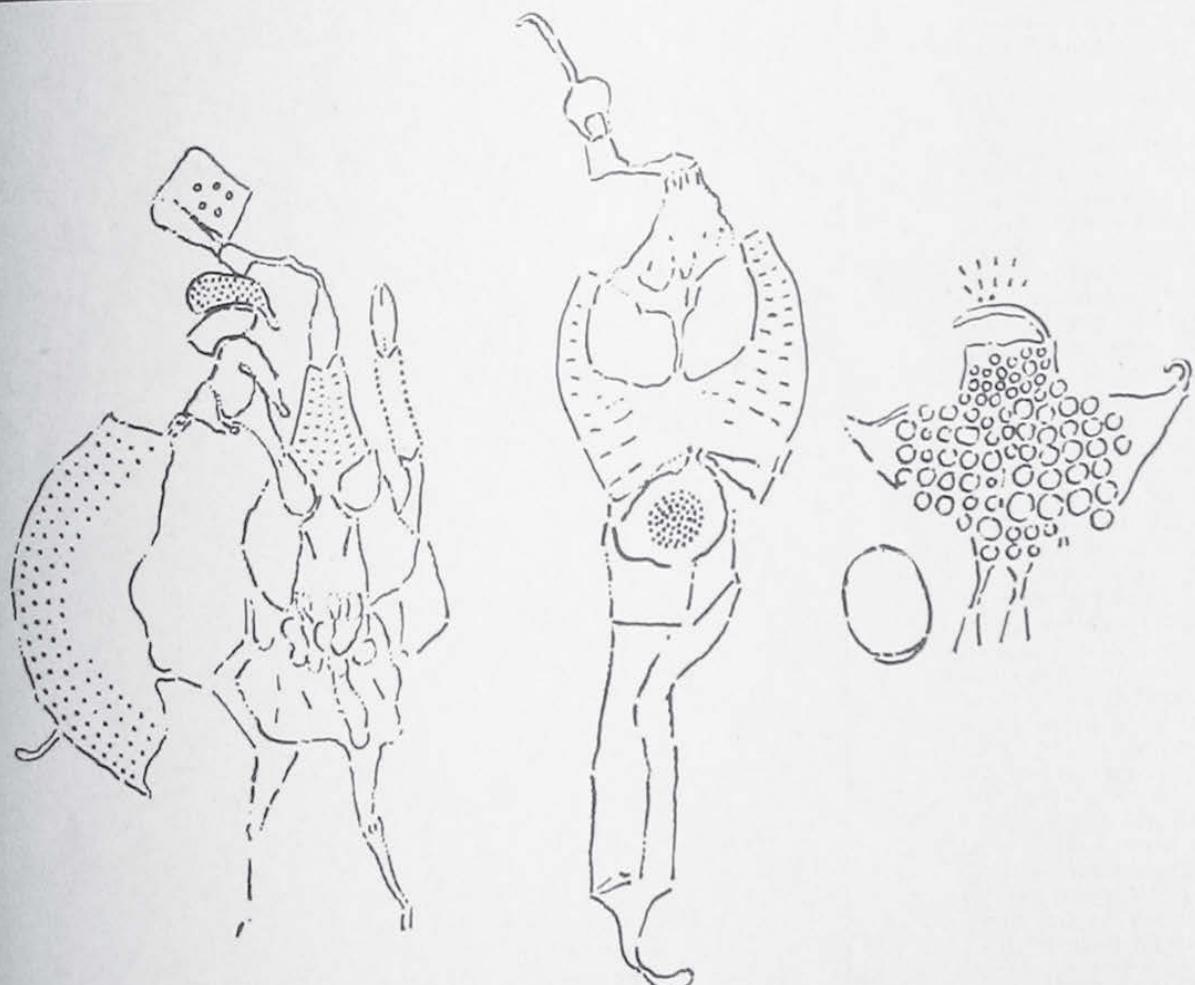
příbuzných se liší asi podobně jako se odlišuje žoviální rada Vacátko od Phila Marlowa. Jsou české...

Mladý režisér a výtvarník Václav Mergl si zvolil pro svůj animovaný film *Laokoon* rovněž téma z oblasti sci-fi, ale právě bez toho typicky českého civilního pohledu, dá se říci, že i bez humanistického podtextu, zato však s pokusem o vážný filosofický příběh, zamýšlení nad člověkem ohroženým... Čím vlastně? Temnými vásněmi v sobě, či neznámými, zatím sotva tušenými silami, prostupujícími

— snad — vesmír kolem nás? V jejich líčení je Merglův film pochmurně zamýšlený, má v animované tvorbě vzácnou monumentalitu tragiky osudové pro celé lidstvo. Proto asi bude *Laokoon* nazýván hororem, ale nejsem si jist, do jaké míry je tady toto označení přesné.

Po zhlédnutí *Laokoonta* jsem si připomněl první, ještě absolventský Merglův film *Proměny*, a zalíbení, s jakým mladý tvůrce zkoumal možnosti a hranice animované tvorby ve snímku bez literární fabule, využívají-

cí mimo plně specifiku trikového filmu při animaci ostře osvětleného reliéfu plastické tvárné hmoty — s cílem „parafázování proměn různých forem její existence“. Na první pohled je mezi oběma filmy nemalý rozdíl, ale možná že přece jen společný klíč bychom mohli hledat právě v tomto tvůrčím zalíbení pro „různost formy existence hmoty“. V prvném případě v rytmizovaném pohybu amorfní látky, v druhém ve fantaskní nadsázce příběhu o „jiné formě vesmírné existence bioplazmy“ z oblasti sci-fi.



Kresba Václava Mergla k filmu LAOKOON



Na str. 3 a 4 obálky: Záběry z papírkového filmu LAOKOON

Kresba Václava Mergla k filmu LAOKOON

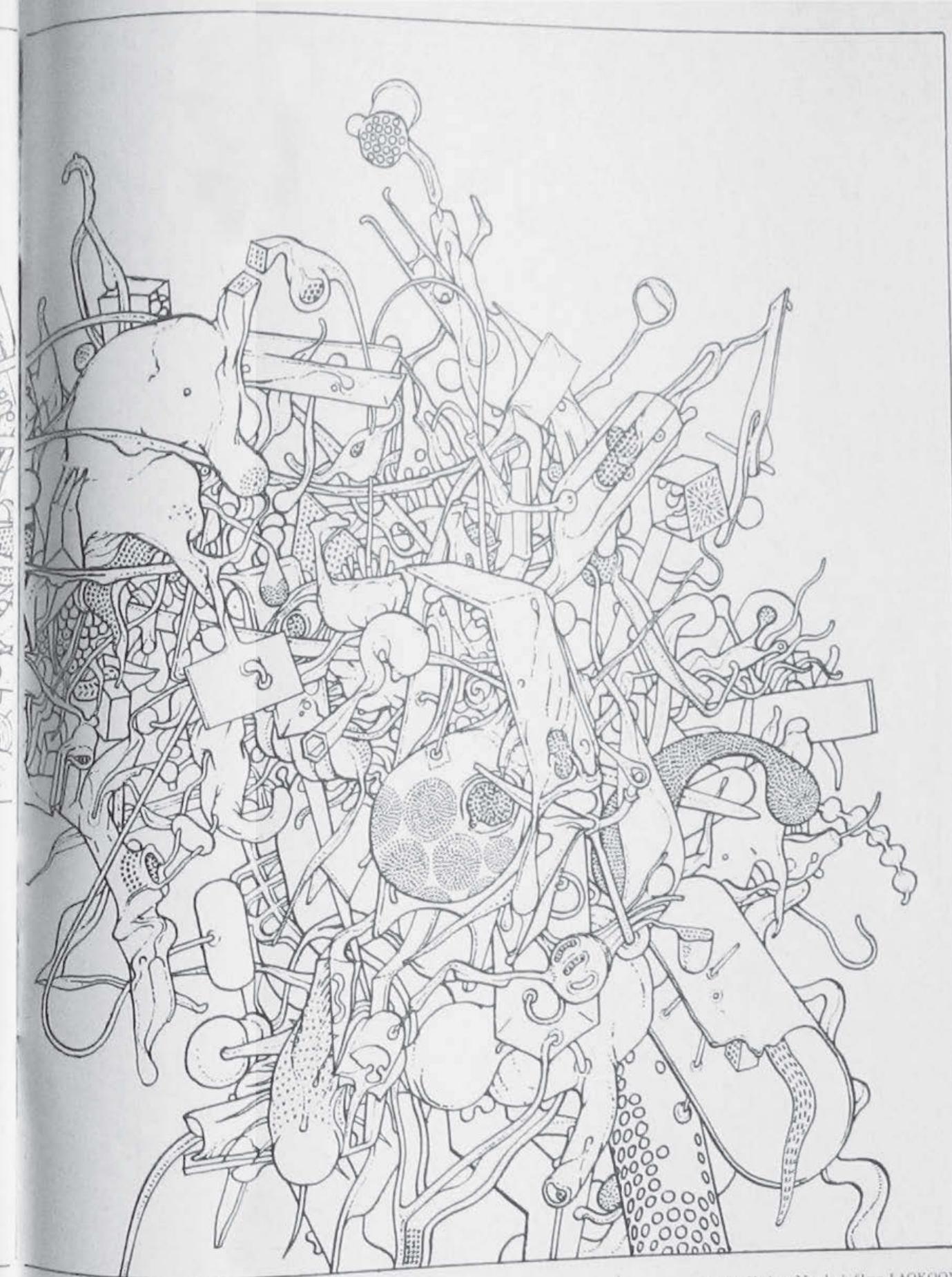


A tak tedy *Laokon*. V úvodu filmu je nám opravdu připoměnuto ve fotografické montáži slavné sousoší tří helénských sochařů, tragédie kněze Laokoonta a jeho synů, zardoušených z příkazu bohů dvěma obrovskými mořskými hady. Merglův *Laokoon* budoucnosti je kosmonaut, jeden ze tří členů posádky raket, která určitý den přistane na vzdálené a neznámé planetě, bez nejmenšího tušení o její vyspělé civilizaci amorfické, či spíše livobolné proměny schopných améb — intelligentních ale také dravých a dobývacích. Pro tyto tvory není problém v krátké době zjistit fyzické i duchovní přednosti a nedostatky nezvaných návštěvníků, odhalit společnou slabinu lidské chamevatosti, a vzápětí jim v cestu nastražit nevidané skvosty — v něž se dokázali, stejně jako v cokoliv jiném, proměnit. Ještě na zlovněné planetě najde jeden z kosmonautů svůj laokoontovský osud v hrůzných hadovitých chapadlech. Zbyvající posádka si odváží domnělé vzácné skvosty zpět na Zem — a s nimi veze i hrůzný konec celého lidstva.

Pro svůj v plném slova smyslu autorský film — si zvolil Václav Mergl ploškovou techniku, možná že spíš by se dalo hovořit o technice animované koláže. Citlivá volba zjednodušené animace spolu s výtvarným řešením, jež dává dostatek prostoru divácké fantazii, přineslo příběhu zmíněnou již strohou monumentalitu utopických kosmických výprav, podivuhodně sugestivní a výtvarně působivou přízračnou hrůzost planety zrůdně lačných améb. Tady je Merglův film „nejrozehranější“ a nejpůsobivější právě tím, co bychom mohli nazvat „zkoumáním hranic fantazie“. Jeho náročně nařízenou atmosféru opravdu dobré dovrší Kolařova hudba, což se již nedá říci o komentáři, někde příliš mnohomluvném. A to je také asi jediný významný nedostatek filmu potvrzuječiho nemalé ambice, nadání i houzevnatost autora, který na něm pracoval dva roky za podmínek skoro „robinzonovských“. Opravdu, chybělo málo — asi v přesnějším dotažení námetu — abychom mohli označit Merglův film za mimofádný čin v myslence i v jeho ztvárnění.

JAN HOŘEJŠI





Kresba Václava Mergla k filmu LAOKOON



Prosím opravte si:

Str.25 - má být správně datum červenec 1977

str.26 - má být datum červenec 1967

str.42 vlevo nahoře má být správně

1986 - Mikrob - 35 mm, 16 min., barevný  
kreslený film

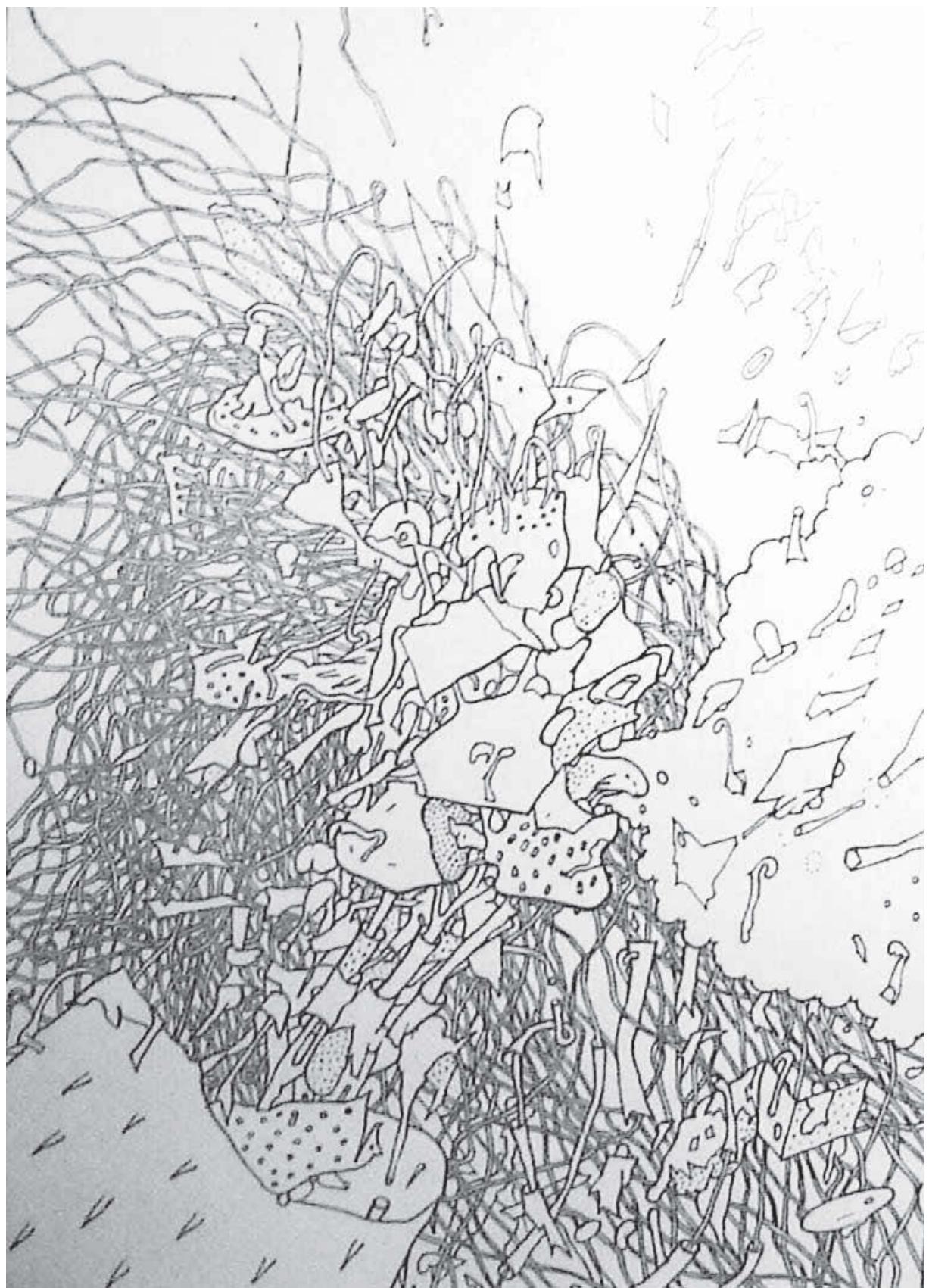
1988 - Sestřeničky - 35 mm, 8 min., ba-  
revný kreslený film

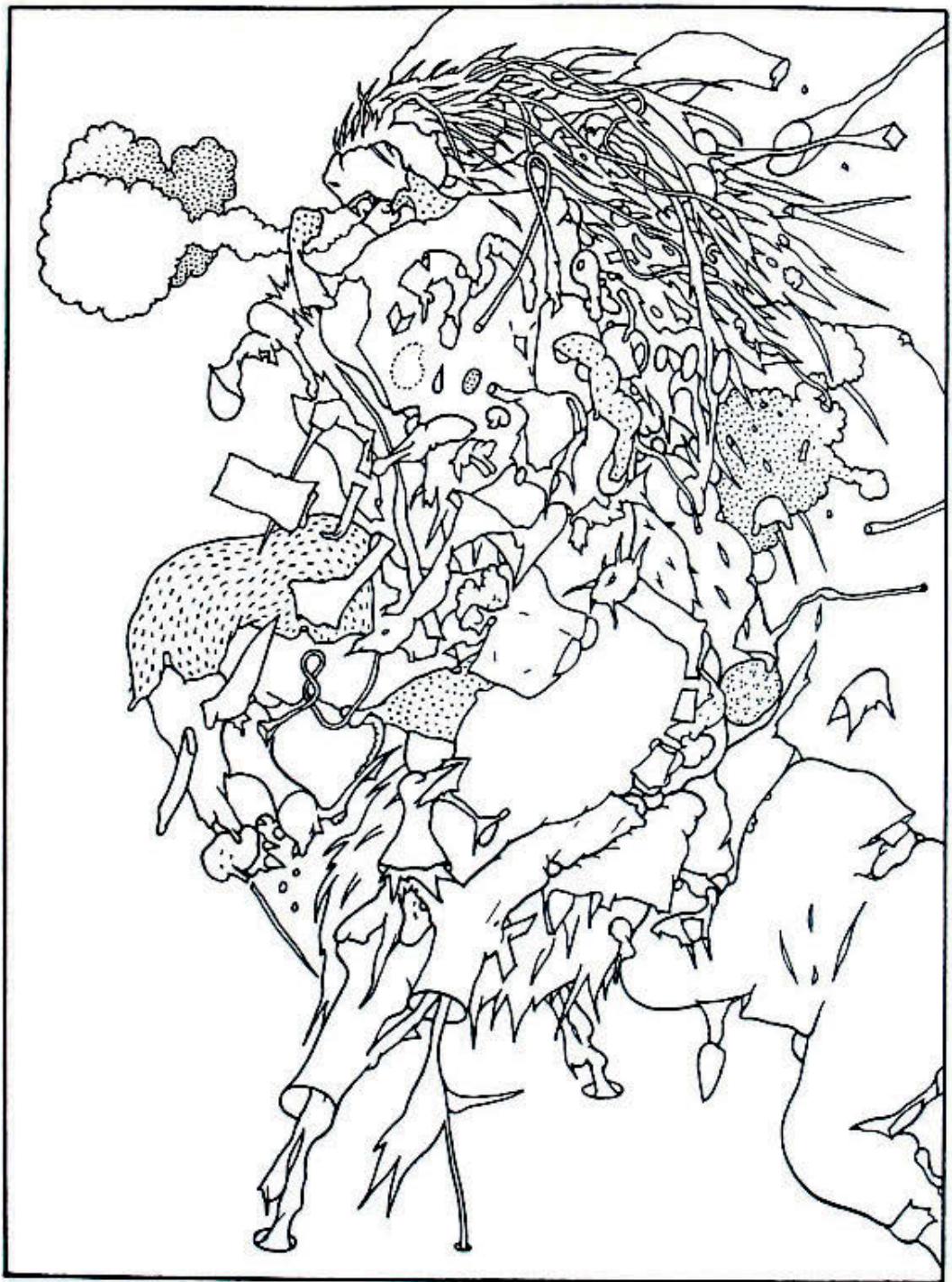
1990 - Haló Alberte - 35 mm, 8 min.,  
barevný kreslený film

str.46 č. 115 - Haló Alberte - 1990

Václav Mergl







jezdec 1973 · xerografie 30/30      meray





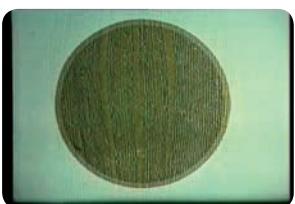
květa v překl. · 1973 · xerografie 30/30 Mergl



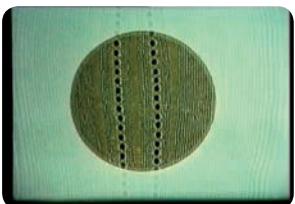
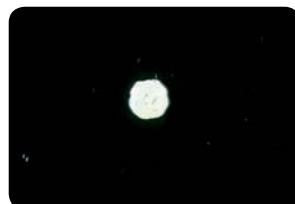


umprum

uvnitř hmoty se formují  
nevýrazné úsměvy  
střetají se všechna napětí  
a houštou vzorky tvaru  
bruno schulz  
traktát o manekýnech



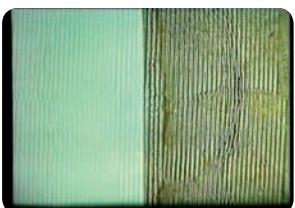
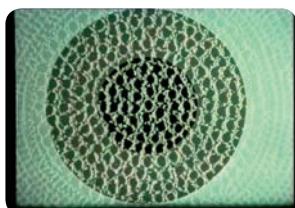
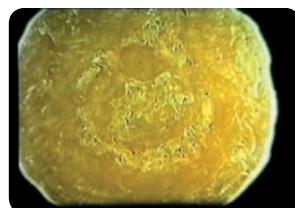
uvádí



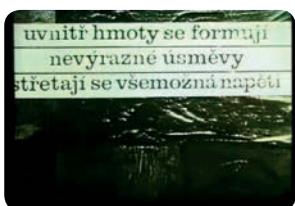
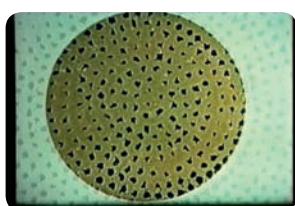
pro  
mě  
ny



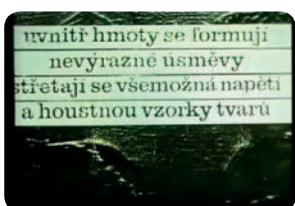
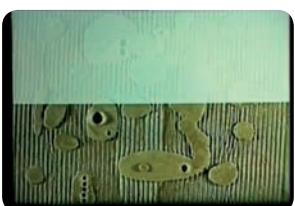
uvnitř hmoty se formují



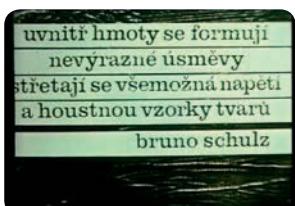
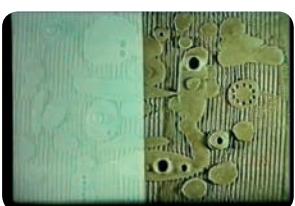
uvnitř hmoty se formují  
nevýrazné úsměvy



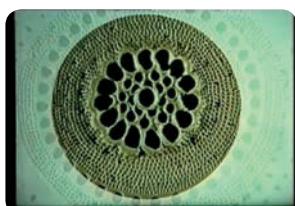
uvnitř hmoty se formují  
nevýrazné úsměvy  
střetají se všechna napětí

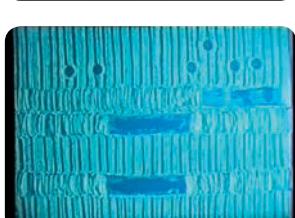
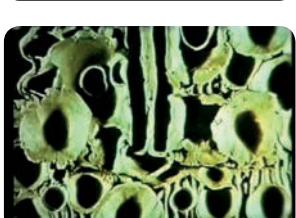
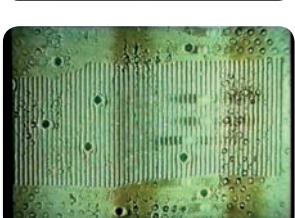
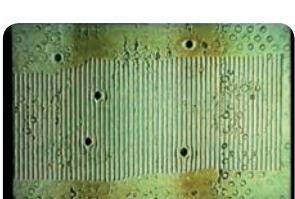
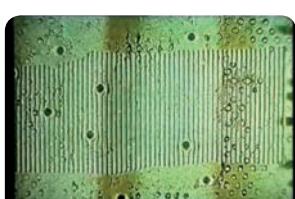
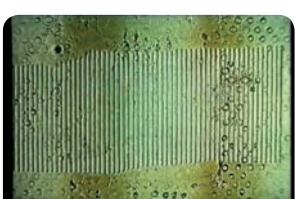
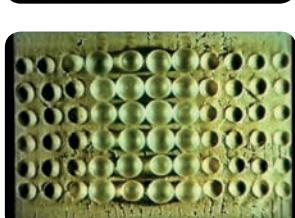
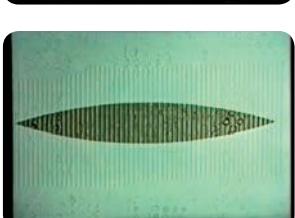
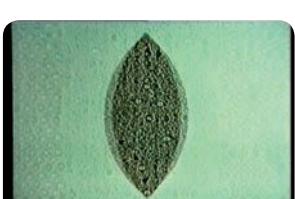
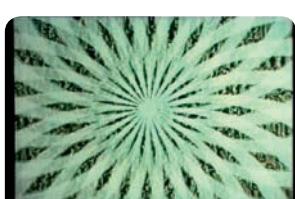
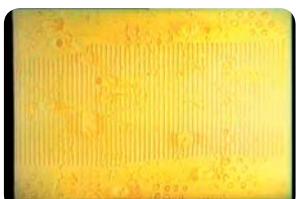
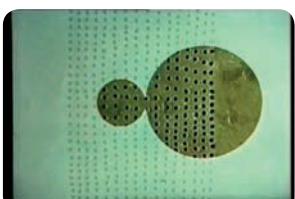
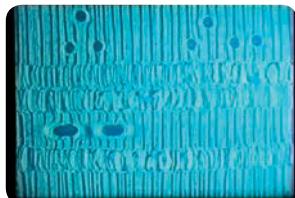
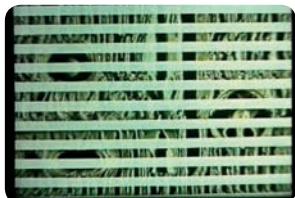
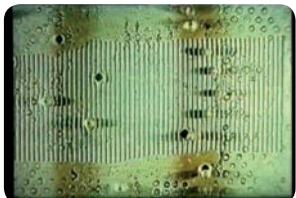


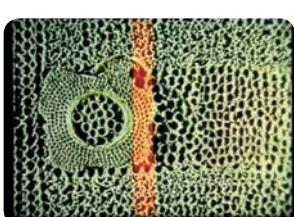
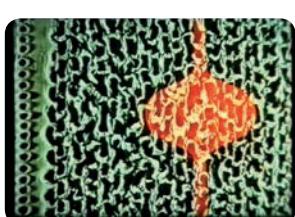
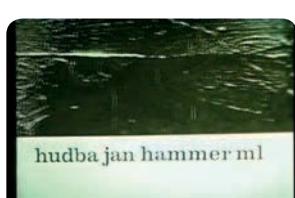
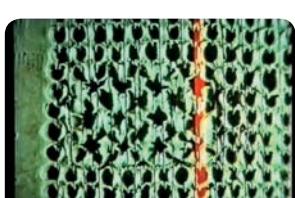
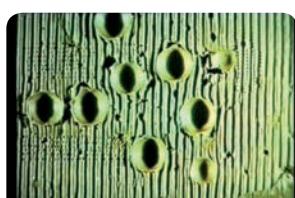
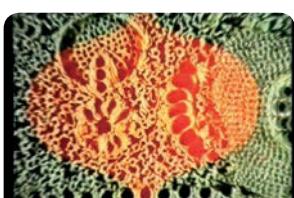
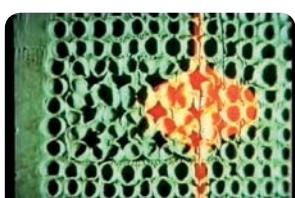
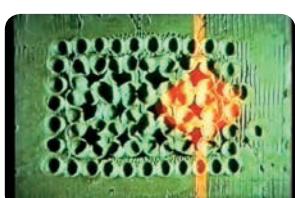
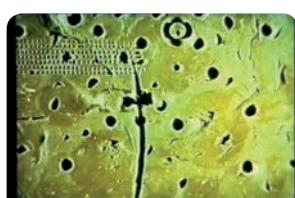
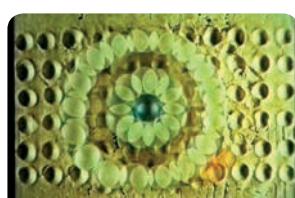
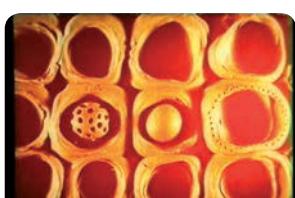
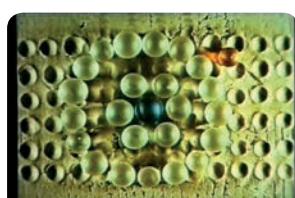
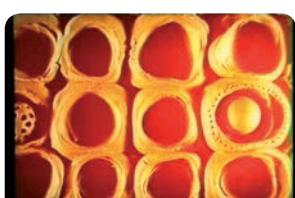
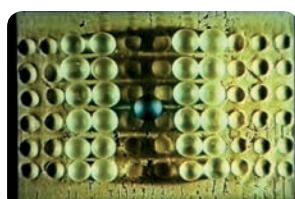
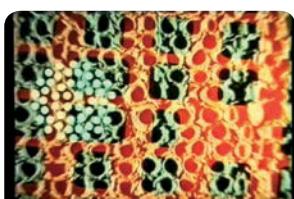
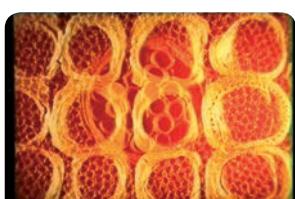
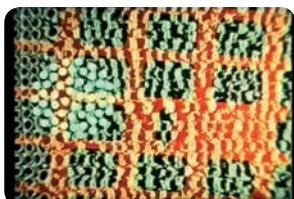
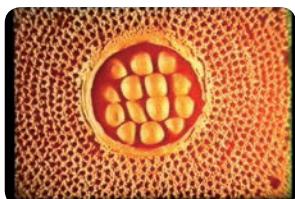
uvnitř hmoty se formují  
nevýrazné úsměvy  
střetají se všechna napětí  
a houštou vzorky tvaru



uvnitř hmoty se formují  
nevýrazné úsměvy  
střetají se všechna napětí  
a houštou vzorky tvaru  
bruno schulz







hudba jan hammer ml

hraje junior trio

